Die Postgebühr bar bezahlt.
Poštnina plačana v gotovini.

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEZELO

Preis — cena 1.50 L

DRUŽINSKI TEDNIK

Redko ume gospodariti, kdor se ni učil služiti.

Slovenski rek

Leto XVI. V Ljubljani, 24. avgusta 1944. Št. 34 *(771)*

UREDNIŠTVO in UPRAVNIŠTVO: Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 14/III. Poštni predal št. 253. Telefon št. 33-32. ROKOPISOV ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za pismen odgovor je treba priložiti 2 L v znamkah.

NAROČNINA: 1/4 leta 15 lir, 1/2 leta 30 lir, vse leto 60 lir. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. Naročnino je treba plačati vnaprej. — Posamezna številka stane 1.50 lire, stare številke 2.50 lire. — OGLASI po tarifi.

Še nikoli se ni zgodilo, da bi kateri koli zaveznik, kaj šele zaveznik, ki je bil prvotno sovražnik in so ga šele razmere z o p e r n j e g o v o v o l j o pognale v zavezniški tabor, terjal med trajanjem skupne vojne od svojega zaveznika, da mu odstopi polovico svojega ozemlja.

Iz današnjega uvodnika

Še nadalje ogorčene borbe na zahodu in vzhodu

Führerjev glavni stan, 22. avg. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

V Normandiji smo spravili za naše črte nadalnje dele bojnih skupin, ki so se prebile s področja severno od Argentana.

Pri Lisieuxu in južno od Evreuxa je napadel sovražnik z močnimi pehotnimi in oklepniškimi silami. Po hudih bojih mu je na področju zahodno od Lisieuxa uspel vdor v našo obrambno črto, proti kateremu so v teku protinapadi. Zahodno in severno od Dreuxa je uspelo nasprotniku šele po ogorčenih bojih, da je napredoval za nekaj km proti severu.

S protinapadi smo ustavili sovražnika, ki je prišel pri Mantesu na severni breg Seine.

Sovražnikove sile, ki so tipale proti odseku južno od Pariza, so odbili naši zaščitni oddelki v prednjih postojankah.

V južni Franciji sovražnik močno pritiska za našimi odmikalnimi pokreti proti zahodu med obalo in Duranco. Za Toulon divjajo ogorčeni boji. Pri Aixu in v dolini Durance smo s protisunkom vrgli nazaj sovražnikove sile.

Na francoskem področju smo pri več očiščevalnih akcijah uničili v boju 229 teroristov.

Težak povračilni ogenj na London se nadaljuje.

V Italiji je sovražnik včeraj opoldne po močni topniški pripravi spet pričel prebijalne napade v jadranskem obalnem odseku. Uspelo mu je, da se je polastil nekaterih višinskih postojank.

Na jugu vzhodnega bojišča so nemške in romunske čete jugozahodno od Tiraspola ter med Prutom in Seretom v težkih bojih z močnimi pehotnimi in oklepniškimi sovjetskimi silami. V teh bojih smo doslej uničili 200 sovražnikovih oklepnikov.

Jugozahodno od Mielca se nadaljujejo ogorčeni boji.

Na predmostjih ob Visli in severovzhodno od Varšave, na obeh straneh Vilkoviškov in pri Rosijeniju smo odbili sovražnikove napade.

Ponovni boljševiški napadi pri Bausku in na vdornem področju zahodno od Modohna so se zrušili ob odločnem odporu naših divizij.

Zahodno od Pskovskega jezera so nadaljevali boljševiki svoje silovite napade. Za nekaj redkih vdorov se še bijejo boji.

Lovski letalci in protiletalsko topništvo v sestavu letalstva so sestrelili na vzhodnem bojišču 43 sovražnikovih letal.

Med napadi sovražnikovih bombnikov na madžarsko ozemlje so zbile nemške in madžarske protiletalske sile 9 sovražnikovih letal.

Podvornice so potopile iz ladijskih spremljav in na prostem lovu 7 sovražnikovih ladij s 40.000 tonami, 3 stražne ladje in 1 motorno topničarko. Poleg tega so sestrelile eno sovražnikovo letalo.

•

Iz vojnih poročil nemškega vrhovnega poveljstva v preteklem tednu:

V Normandiji potekajo severno od Argentana siloviti boji. Sovražnikove napade na našo obrambno črto v odseku rek Divesa in Vie smo razbili. Med Euro in Seino pritiska sovražnik proti severu, na področju severovzhodno in vzhodno od Chartresa pa proti srednji Seini. A kljub močnemu pritisku sovražnik zaradi žilavega odpora naših čet ne more napredovati. V južni Franciji skuša sovražnik po vsaki ceni razširiti svoja predmostja. Posebno v gorskih dolinah severno od Toulona se bijejo siloviti boji. Sile protiletalske obrambe so na francoskem področju sestrelile 48 sovražnih letal. V boju z lahkimi sovražnikovimi pomorskimi enotami so poškodovale naše zaščitne ladje vojne mornarice severno od Le Havra 1 sovražni rušilec, zažgale pa 2 brza čolna.

Na francoskem področju smo v zadnjem tednu uničili 332 terorista.

London še zmerom obstreljujemo z našim novim orožjem.

Na jugu vzhodnega bojišča je sovražnik po močni topniški pripravi ponovno brezuspešno napadel med Dnjestrom in Seretom. Ob Vislinem predmostju zahodno od Baranova in na predmostju jugovzhodno od Varke smo v hudih bojih razbili vse sovražnikove napade. Severovzhodno od Varšave so boljševiki le malenkostno napredovali, južno od Vilkoviškov in pri Šaliju se pa nadaljujejo hudi obrambni boji.

Na latvijskem bojišču so se izjalovili vsi sovjetski poskusi, da bi prodrli zahodno od Modohna. Na Estonskem pa sovražnik predvsem močno napada zahodno od Pskovskega jezera, vendar mu ni uspelo, da bi zasedel večje ozemlje.

Sovražni bombniški oddelki so napadli podnevi nekaj krajev v južni Nemčiji in na Madžarskem. Ponoči je odvrglo nekaj sovražnikovih letal bombe na področje Gornje Donave. Naše protiletalsko topništvo je pri tem sestrelilo 15 strahovalnih bombnikov.

Poziv!

MOŽJE LETNIKOV 1914—1926!

Borba za novo Evropo je stopila v svoj odločilen štadij. Nihče ne sme več stati ob strani. Zato sem danes odredil naslednje:

NAREDBA

Na podlagi zakona o obvezni civilni službi z dne 31. oktobra 1942 in svoje naredbe o vojaški dolžnosti na operacijskem področju »Jadransko primorje« št. 3 z dne 29. novembra 1943, izdajam naslednji

RAZGLAS

Člen 1.

Možje rojeni v letih 1914—1919 in oni, ki še niso bili pri naborih letnikov 1920—1926, ki bivajo na operacijskem področju »Jadransko primorje«, a niso inozemci, pozivam k odsluženju svoje vojaške dolžnosti.

Vojnoobvezni so tudi možje brez državljanstva omenjenih letnikov, ki stalno bivajo na operacijskem področju »Jadransko primorje«.

Poziv velja tudi za može, rojene v letih 1914—1926, ki so pristojni v druge italijanske pokrajine, ki pa bivajo trenutno na operacijskem področju »Jadransko primorje«.

Člen 2.

Roke in okrožja naborov bodo določili naborni uradi posameznih pokrajin.

Člen 3.

Ta naredba stopi v veljavo dne 20. avgusta 1944.

Pričakujem, da se boste odzvali mojemu pozivu in da boste izpolnili svojo vojaško dolžnost tam, kamor vas bom določil.

Vaša plača in oskrba ter preskrba vaših družinskih članov bo urejena v smislu priznano pravičnih načel, ki veljajo za nemško vojsko in odgovarjajoče nemške odrede.

Možje operacijskega področja »Jadransko primorje«! Tudi vi morate prispevati k novi Evropi. Kdor ne gre z nami, bo veljal za sovražnika dežele in mora pričakovati, da bodo zadele njega in vse one, ki ga podpirajo težke kazni, ki so zagrožene z naredbo o vojaški dolžnosti onim, ki se hočejo izogniti svoji dolžnosti napram narodu in domovini.

Vrhovni komisar
na operacijskem področju »Jadransko primorje«
Rainer

Vojni obvezniki!

Vrhovni Komisar je poklical na odsluženje vojne dolžnosti može rojene v letih 1914—1919 ter one od letnikov 1920—1926, ki še niso bili na naboru, ki stanujejo na operacijskem ozemlju »Jadransko primorje« in niso inozemci. Vojni obvezniki so vsi moški teh letnikov, ki živijo na operacijskem ozemlju »Jadransko primorje«, tudi če so prišli iz ostalih italijanskih pokrajin ali nimajo državljanstva.

Posebna naborna in vpoklicna povelja se ne bodo izdala. Morate se torej sami prijaviti v svrho nabora v nabornem lokalu, in sicer v naslednjem vrstnem redu:

VOJNI OBVEZNIKI MESTA LJUBLJANE

Oni iz rojstnih letnikov 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925 in 1926, ki še niso bili na naboru, dne 22. avgusta ob 8. uri.

Letnik 1919 z začetnimi črkami A do L dne 23. avgusta ob 8. uri, od M do Ž dne 24. avgusta ob 8. uri.

Letnik 1918 z začetnimi črkami A do L dne 25. avgusta ob 8. uri, M do Ž dne 26. avgusta ob 8. uri.

Letnik 1917 z začetnimi črkami A do L dne 28. avgusta ob 8. uri, M do Ž dne 29. avgusta ob 8. uri.

Letnik 1916 z začetnimi črkami A do L dne 30. avgusta ob 8. uri, M do Ž dne 31. avgusta ob 8. uri.

Letnik 1915 z začetnimi črkami A do L dne 1. septembra ob 8. uri, M do Ž dne 2. septembra ob 8. uri.

Letnik 1914 z začetnimi črkami A do L dne 4. septembra ob 8. uri, M do Ž dne 5. septembra ob 8. uri.

VOJNI OBVEZNIKI IZ OKRAJA LJUBLJANA OKOLICA

Vsi vojni obvezniki letnikov 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 in 1919 in oni iz letnikov 1920 do 1926, ki še niso bili na naboru, iz občin: Borovnica, Brezovica, Dobrova, Horjul, Ježica, Log, Polhov Gradec, Preserje, Rakitna, Št. Jošt in Vrhnika dne 6. septembra ob 8. uri.

Vsi vojni obvezniki letnikov 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 in 1919 in oni iz letnikov 1920 do 1926, ki še niso bili na naboru, iz občin: Dobrunje, Grosuplje, Studenec, Devica Marija v Polju, Račna, Slivnica, Žalna, Šmarje, Št. Jurij, Rudnik, Tomišelj in Želimlje dne 7. septembra ob 8. uri.

Vojni obvezniki letnikov 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 in 1919 in oni iz letnikov 1920 do 1926, ki še niso bili na naboru, iz občin okraja Logatec dne 8. septembra ob 8. uri.

Morebitni zamudniki ter oni, ki jih policijski organi s silo privedejo, dne 9. septembra ob 8. uri.

Nabori se vršijo v Ljubljani na »S t a d i o n u«, Vodovodna cesta.

K naboru je treba prinesti s seboj: Mrzlo hrano za 24 ur, drugo garnituro perila, umivalne potrebščine, jedilni in čistilni pribor.

Pri naboru morate predložiti svoje osebne dokumente, svojo delavsko knjižico in potrdila o svojih rodbinskih članih, ki imajo pravico do oskrbe: ako ste bili mornarji, ali ste služili pri mornarici, tudi svojo mornarsko knjižico ali druge ustrezne dokumente.

Nemški svetovalec za Ljubljansko pokrajino
Naborni urad

Moskva noče biti kriva upora v Varšavi

Krakov, 18. avgusta. Kakor se je izkazalo, je dala poljska emigrantska vlada v Londonu znak za upor, ki se je začel v začetku avgusta v Varšavi. Ta upor naj bi podprle sovjetske čete, ki so se približevale Varšavi. Potem ko se je nemški vojski posrečilo zaustaviti sovjetsko napredovanje pred Varšavo, se skuša zdaj Moskva rešiti vsake odgovornosti. Ta upor, ki ga je oblast zatrla, so povzročili Sovjeti namerno, da bi se s tem iznebili njim neprijetnih elementov podzemeljskega gibanja v Varšavi.

Anglija Poljakom ne bo pomagala

Stockholm, 14. avgusta. Reuterjev diplomatski dopisnik poroča, da bo poljski ministrski predsednik Mikolajczyk, ki se je pravkar vrnil v London, kamor je prinesel zahteve Kremlja in poljskega sovjeta, zaitrkoval z Edenom. Mikolajczyk očividno upa, da bo dobil pri Edenu pomoč in nasvet. Kaže, da je angleški zunanji minister pripravljen, da mu zastopniki begunskih Poljakov pri zajtrku podalo poročilo o položaju. Reuter poroča, da bo Mikolajczyk razpravljal z Edenom o svojem obisku v Moskvi ter o rezultatih, predvsem pa o izgledih poljskega sovjeta. Verjetno je, pravi Reuterjev dopisnik ob koncu, da bo Eden pripravljen, da čim bolj pomaga Mikolajczyku pri dosegi tega cilja, ki je v interesu Poljske.

Po dosedanji politiki Edena in njegovega mojstra Churchilla skoraj ni verjeti, da bi se britanski ministrski predsednik še posebej zavzel za stvar poljskih emigrantov. Konferenca pri zajtrku bo imela verjetno le te posledice, da bo Eden znova pritisnil na begunskega ministrskega predsednika, da bi prišlo po vsaki ceni do sporazuma s Kremljem in s sovjetskim poljskim odborom, ki ga podpira Moskva. Anglija v obrambo izdanih begunskih Poljakov pred Moskvo ne bo najbrže niti s prstom mignila.

Pobeglega Gördelerja so prijeli

Berlin, 19. avgusta. Spričo pozornosti neke letalske štabne pomočnice in s sodelovanjem dveh pripadnikov letalstva je uspelo v zahodni Prusiji prijeti pobeglega bivšega nadžupana dr. Karla Gördelerja.

Velika domobranska zmaga pri Šmarju

Dakijeva „18. divizija" popolnoma razbita

Na Dolenjskem, 15. avgusta. Za vse poraze, ki so jih zadnjič doživeli komunisti pri Žužemberku — padlo je okrog 200 razbojnikov — se je zdaj Daki, »narodni heroj« in »polkovnik«, po Brozovi milosti, hotel maščevati. Morala komunistov v XVIII. diviziji je zelo padla in Daki je prišel pri vrhovnem poveljstvu v nemilost. Zato si je po vsaki ceni spet moral pridobiti priznanje.

Pred nekaj dnevi je imel štab XVIII. divizije v Suhi Krajini dolge konference. Poleg polkovnika Dakija so se teh konferenc udeležili še naslednji »strategi«: Jure (s pravim imenom Polde Gerlovic), komandant »8. brigade«, njegov namestnik Jože Ožbolt, (Jože Švigelj), načelnik štaba pri »8. brigadi« Tičko (Anton Bele), vršilec dolžnosti »komandanta« 9. brigade, Zorko (Franc Bombač), njegov namestnik, Marijan Jenko, politkomisar 9. brigade, in »kapetan« Konvalinka.

Na predlog Dakija so vsi ti naredili načrt za uničenje domobranske postojanke Mali vrh, Šmarje in Lisičje, potem so pa mislili razrušiti šmarska železniška predora.

Prvi cilj komunističnih maščevalcev je bila domobranska postojanka na Malem vrhu. Približno okrog polnoči so začeli razbojniki napadati to postojanko z vseh strani, a junaški domobranci so takoj odgovorili in dosegli, da se banditi niso mogli približati njihovim bunkerjem. Napad na Mali vrh je trajal približno poldrugo uro, potem so se morali komunisti zaradi dobljenih izgub umaknili. Bežali so proti Šmarju, kjer so jih pa domobranci prav tako na kratko odbili in so se morali umaknili dalje proti Hudi Polici, kjer so doživeli novo presenečenje. Domobranci so zavzeli potem, ko so razbili nekaj komunističnih zased, odlično postojanko v višini pri Hudi Polici. Tu se je šele vnel pravi boj, ki je trajal vse do devetih dopoldne. Čeprav so razbojniki silovito napadali in izstrelili precej granat, so se naposled proti jutru morali v veliki naglici razbežati. Razkropili so se na vse strani. Okrog poldneva se je boj končal.

V borbi pri Hudi Polici, kjer je bilo težišče vse akcije, so domobranci zaplenili komunistom dva topova, mnogo drugega orožja, zlasti težkega, več zabojev razstreliva in še toliko drugega materiala, da je »18. divizija« skoraj razorožena. Kmetje iz bližnjih vasi, ki so pokopavali mrliče, so že prvi dan našteli 120 mrtvih razbojnikov, precej padlih in ranjenih so pa komunisti odpeljali s seboj. Skupaj so razbojniki izgubili v teh bitkah okrog 300 mrtvih in hudo ranjenih. Domobranci so ujeli 56 razbojnikov, poleg tega se jim je pa prijavilo tudi mnogo prisilnih mobiliziarncev. Med ujetimi je tudi dr. Černič.

Poraz, ki so ga komunisti doživeli pri Šmarju, je strahoten. »18. divizija« je izgubila skoraj vse orožje in je popolnoma razbita. V domobranskih vrstah je en domobranec padel, eden je hude ranjen. Širite pa laže.

Meničaninovi fantje bijejo komuniste

Višnja gora, 18. avgusta. Razbiti ostanki Dakijeve vojske so se s pomočjo terencev skušali maščevati za svoje poraze nad nedolžnimi prebivalci podkrimskih vasi. Po polnoči 16. avgusta so vprizorili roparski napad na postojanke v Lisičjem, Pijavi gorici, Zalogu in Igu. Toda napad se jim je izjalovil. V zgodnjih jutrnih urah so namreč začutili, da je prišla v bližino novomeška udarna skupina in so se zato razbežali proti Mokrcu.

Enote novomeške skupine so pod vodstvom poveljnika Meničanina prodirale v smeri Želimlje—Golo—Škrilje. Tam v bližini so domobranci naleteli na skupino razbojnikov in jo uničili. Padlo je skupaj 26 komunistov, med njimi 2 poročnika, 1 podporočnik in komandant 3. bataljona »8. brigade«, »kapetan« Marinceli iz Hrastja pri Ljubljani. Domobrancem so se javili trije prisilni mobiliziranci. V domobranskih vrstah ni ranjencev, tudi padel ni nihče.

Patrulja pijavške posadke je v Želimljah ujela domačega terenca Jamnika z Vrha pri Želimljah in še enega komunista.

*

Berlin. V zadnjih dneh je imelo več komunističnih tolp na hercegovskem področju jugovzhodno od Fodže in v bližnjem črnogorskem pogorju zelo visoke izgube. Samo na odseku enega samega nemškega planinskega bataljona so izgubili razbojniki 300 mrtvih in 200 konj. Skupaj so izgubili razbojniki na severozahodnem Balkanu 16. avgusta 441 mrtvih. Nemške čete so jim zaplenile skladišče orožja z metalci granat, strojnicami, avtomatskimi puškami in drugim orožjem.

Podla igra Sovjetov

Če je bil pri nas Slovencih še kdo, ki je verjel, da zasleduje boljševiški Kremelj demokratsko, slovansko in sploh častno politiko, potem ga je moral primer Poljske poučiti, da so vsa ta gesla tako brezmejno licemerska laž, da gotovo nimajo primere v vsej znani zgodovini. Komur pa tudi to ni odprlo oči, je ali sam prav tak pokvarjenec ali pa človek brez razuma.

Ko je šla leta 1939. nesrečna Poljska po kostanj v žerjavico za svoje »zaveznike«, so ji ti dali garancije, da se bodo vojskovali za njeno popolno suverenost. Zagotovili so ji kajpada tudi nedotakljivost njenih mejá. In ko so se l. 1941. pridružili ostalim zaveznikom še boljševiki, so tudi oni v vsej svoji agitaciji razglašali, da se ne vojskujejo samo zase, ampak tudi za Poljsko. Govorili so celo o »slovanskem« bratstvu, ki jih obvezuje stati na poljski strani. Toda že ko so potem Poljaki predlagali Kremlju sklenitev enakega dogovora med svojo londonsko in moskovsko vlado, kakršnega so bili sklenili z ostalimi zavezniki, se je Stalin temu izmaknil. Kljub polnim ustom »sočustvovanja« s Poljaki ni hotel ničesar slišati o kakih poroštvih.

Namesto tega se je pričelo s strani »slovanskega« in »demokratskega« boljševizma podlo in zahrbtno preganjanje celo tistih Poljakov, ki so se bili po porazu v boju z Nemčijo zatekli v SSSR. »Zavezniška« Sovjetska zveza ni dovolila niti tega, da bi se poljska vojska bojevala skupaj s sovjetskimi četami za svojo Poljsko. Še več: svoje »slovanske« poljske »zaveznike« so nagnali v koncentracijska taborišča, ko da so sovražniki, in jih tam na tisoče in tisoče pomorili. Prišel je strahotni zločin Katina, največja tragedija, ki jo v takih okoliščinah pozna človeška zgodovina.

Toda nadaljni razvoj dogodkov je pokazal, da je bil Katin šele začetek azijske kremeljske igre s Poljaki. Komaj so ti prijateljsko prosili, da bi smeli poslati v Katin svojo komisijo, ki naj tudi z njihove strani dožene resnico, je Kremelj surovo pretrgal diplomatske stike s poljsko londonsko vlado. To je bil drugi korak. Tretji je sledil drugemu tik za petami: zahteva SSSR po vzhodni Poljski. Tudi ta korak je bil edinstven v zgodovini civiliziranih držav, zakaj nikoli se še ni bilo zgodilo, da bi kateri koli zaveznik, kaj šele zaveznik, ki je bil prvotno sovražnik in so ga šele razmere z o p e r n j e g o v o v o l j o pognale v zavezniški tabor, terjal med trajanjem skupne vojne od svojega zaveznika, naj mu odstopi polovico svojega ozemlja.

Vendar vrsta boljševiških dokazov o kremeljski »demokraciji« in »slovanstvu« tudi s tem še davno ni dokončana. Za hrbtom zavezniške Poljske je boljševizem zbral v Moskvi komunistične lutke poljskega pokolenja, ki so po večini že leta prej živele tam na račun kominterne, in sestavil iz njih »poljski osvobodilni odbor«. In ta famozni odbor plačanih marionet, že davno izkoreninjenih iz prave poljske narodne skupnosti, za katerim ne stoji niti en procent resničnih zavednih Poljakov, je nazadnje Moskva proglasila celo za edino »legitimno« poljsko vlado, londonska vlada je pa dobila poziv, naj se, če se sploh hoče, z njim pogaja o bodoči usodi. Londonska vlada je dolgo odklanjala vsak stik s temi »Poljaki« v Moskvi, in šele na »nasvet« tiste Anglije, ki je l. 1939. prevzela vse garancije za Poljsko, se je nedavno ministrski predsednik Mikolajczyk odločil odpotovati v prestolnico SSSR.

Položaj, pred katerega so ga kremeljski mogotci postavili, je bil tak, da ni dopuščal nobenega dvoma več: londonska poljska vlada se lahko »sporazume« z moskovskimi poljskimi boljševiki samo na ta način, da obglavi sama sebe in ves poljski narod, poklekne pred Vando Vasiljevsko in izroči poljsko bodočnost azijsko-židovskemu komunizmu. Tako je Stalin nazadnje prispel do zadnje svoje deklaracije, katero je pa zasledoval od vsega začetka. Ta deklaracija se glasi: »Poljska mora postati plen boljševiškega imperializma«. Zaveznik mora postati plen sozaveznika! Poljski narod nima nobene pravice odločati o svoji usodi. Ta pravica pripada le peščici od Kremlja najetih in plačanih poljskih komunistov.

Toda vse to je le politična tragedija. Vzporedno s to se dogajajo še neštete druge, ki so v svojem bistvu še strašnejše. Kakor poročajo ne le nemški, ampak tudi nevtralni in celo zavezniški listi, so boljševiki pri svojem vdoru na ozemlje bivše Poljske zajeli in »likvidirali« na tisoče Poljakov, ki so se bojevali za zavezniško stvar, toda priznavali londonsko vlado. Torej Poljake, ki so omogočali boljševikom uspehe, Poljake, ki so boljševike pričakovali kot »osvoboditelje«, so takoj po »osvobojenju«

Nadaljevanje na 2. strani v 3. stolpcu

JASNA BESEDA SLOVENSKEGA ŽURNALISTA

Ne glejmo v svet, glejmo nase in vase!

„Če bi bili pol manj poslušali tuji radio, pa pol več svojo zdravo pamet, bi nam bilo prihranjenega pol sedanjega gorjá."

Na velikem ljudskem zborovanju na Dobrovi, o katerem smo podrobneje poročali že v prejšnji številki, je govoril tudi g. Mirko Javornik, glavni urednik *Slovenskega doma.* Njegove besede spadajo med najtehtnejše, kar smo zadnje mesece slišali iz ust pionirjev protikomunističnega boja med Slovenci, zato se nam zdi vredno, ponatisniti ta govor v celoti, kakor ga posnemamo iz *Slovenskega doma.*

G. Javornik je izvajal:

Gospod prezident, dragi domobranci, dragi rojaki! V posebno čast in veselje mi je bilo, da so me dobrovski domobranci, eni izmed prvih slovenskih borcev, ki so prijeli proti komunizmu za orožje, povabili, naj na tem lepem zboru spregovorim kot urednik tistega lista, ki si je zadnja tri leta pridobil dosti sovražnikov, pa še več prijateljev s tem, da je o komunizmu, o njegovem delu in o njegovih najrazličnejših pomagačih, zagovornikih in botrih pisal neizprosno resnico. Zaradi tega si tudi on usoja prištevati se med prve slovenske domobrance. Zvest izročilu, ki si ga je list z neomajnim oznanjanjem te resnice ustvaril, sem se namenil tudi danes tukaj povedati nekaj stvarnih — morda trdih — resnic, ki je za nas Slovence v tej usodni uri nujno potrebno, da se jih zavemo in zavedamo.

To nam je potrebno zaradi lastnega spoznanja, kakšna naj bo naša pot, in pa, da dobimo iz njih poguma za nadaljevanje dosedanjega dela.

Te resnice so bile:

1. Prva naša skrb mora danes biti, da se dosledno borimo proti komunizmu in njegovim zaveznikom in da ostanemo tako živi. Če nas ob koncu vojne ne bo, je za nas pač vseeno, kdo zmaga in kakšen red bo v Evropi vladal. Mi ne bomo imeli od njega nič, še posebej ne, če bomo tako nespametni, da se bomo sami uničili — za druge. Če hočemo ostati živi, moramo pač odstraniti vse tiste, ki nam strežejo po življenju. Uničiti moramo komunizem in komuniste, zakaj danes jasno vemo, da nam od komunizma naprej grozi pogin. Vsi vemo, da je komunizem tisti, ki je življenju, obstanku in bodočnosti našega naroda najnevarnejši, ker nas Slovence lahko uniči sam, ali pa da povod, da nas zaradi njega uniči kdo drugi. Čim bolj se vojna bliža svojemu višku, tem hujša je ta nevarnost; zaradi tega mora biti tem trdnejša naša zavest in volja. Prva zapoved sedanje ure je neizprosen boj komunizmu, naj se skriva oboroženi v gozdovih, ali pa da se je potajil v Ljubljani. Ta komunizem, ki se skriva v Ljubljani: ki posoja banditu pamet, sposobnost in denar za uničevanje lastnega ljudstva, je danes morda nevarnejši kakor oboroženi komunizem v gozdu, ki ga vse bolj jemlje vrag. Prav tako brezobzirno kakor tolovaja v gozdu moramo preganjati danes komunista za ljubljanskim blokom, ki se gre zdaj nevarno sredino; ki prišepetava, skuša delati zmedo; ki zbira denar in širi propagando na vse preveliane načine; ki izkorišča svoje službeno mesto in po premetenem načrtu sabotira, da bi nahujskal široke sloje ljudstva zoper oblast, ki jo vsi priznavamo za svojo in zakonito. Tudi glede tega velja isto načelo kakor za krvavega razbojnika v gozdu: bij ga, bij do konca!

2. **Ne glejmo v svet, glejmo nase in vase.** Če bi bili mi pol manj poslušali tuji radio, pa pol več svojo zdravo pamet, bi nam bilo prihranjenega pol sedanjega gorjá.

3. **Nam ne bo nihče ničesar podaril.** Vse, kar bomo hoteli imeti, si bomo morali zaslužiti, pridelati in priboriti, zakaj zgodovina narodom ničesar ne da zastonj. Zaradi tega se moramo pri načrtih za svojo narodno bodočnost zanašati v prvi vrsti na lastne sile in ne na kako tujo uvidevnost in dobrohotnost.

4. Po tej vojni ne mislimo, da bomo Slovenci kaka velesila, na katero se bo kdor koli moral ozirati in jo upoštevati. Slovenci bomo po tej vojni človeško, gospodarsko in splošno tako oslabljeni, **da nas bo vseh skupaj komaj za eno stranko:** stranko zdrave pameti in narodne ohranitve. Zaradi tega se ne dajmo begati tistim, ki bi nas zaradi lastnih, osebnih računov spet radi cepili po starem.

5. Zavedajmo se, da bo vsak kot posameznik, kot človek, **lahko živel le, če bomo Slovenci lahko živeli kot narod.** Zaradi tega mora biti delo vsakega posameznika izmed nas usmerjeno zdaj najprej v ohranitev naroda kot celote. Kdor dela drugače in vidi najprej sebe, ni nič boljši od izdajalca.

6. **Vse kar smo Slovenci storili za ohranitev svojega naroda,** in s tem za zagotovitev njegove bodočnosti, **smo prav storili.** Zato naj si nihče ne domišlja, da bo narod moral zaradi tega dajati odgovor kakim posameznikom, kakor nam to dopovedujejo razni Petri in Pavli iz Londona in od drugod. Niso voditelji sodniki narodu, temveč on njim! Vse narodne revolucije v zadnjih sto petdesetih letih nam govore o tej resnici. Zato bo narod sodnik vsem, zlasti pa upravičenim in neupravičenim vodilnim posameznikom, najbolj tistim, ki so ga pred svetom razglasili za narod izdajalcev, in sicer zaradi tega, ker je hotel ostati živ in hotel z resničnimi izdajalci in škodljivci pomesti. Slehernik, ki nam danes prerokuje svojo modrost iz tujine in nas zaradi svojega korita hoče gnati v boj za druge koristi, se bo lepega dne moral vrniti sem. Če se bo imel kam vrniti, bo to zasluga nas, ki smo se za svojo zemljo in za svojo bodočnost borili dolga leta in v kar se da obupnih razmerah. Zato bomo mi sodili vse tiste, ki nam danes govore o sodbi in jih prej ali slej poklicali na odgovor, kako so za svoj narod delali oni, ki nam hočejo danes, ko mi krvavimo zase in zanje, pamet soliti. Vsakdo bo dajal odgovor o svojem hiševanju v teh časih in dajal ga bo narodu, ki je trpel. Naj se o tem nihče ne moti! Naš narod se je te čase naučil govoriti s puško ter jo bo znal obrniti ne le proti komunistu, temveč proti vsakomur, ki se je ali se še bo izkazal za škodljivca ali zapeljivca. Ob sestavi zadnje kairske vlade smo videli, da so se tako imenovani politiki in voditelji vedno pripravljeni za dobro ceno sporazumeti in zvezati za hrbtom naroda z njegovimi največjimi rablji. Tudi pri nas doživljamo zadnje čase poskuse za opravičenje raznih »velikih« in »slavnih« ljudi, ki so zadnja leta narodu ogromno škodili, če drugače ne s tem, da so v uri njegove najstrašnejše stiske molčali. Svarimo vse tiste, ki so krivi, in vse tiste, ki se dajo za pranje rdečih zamorcev izkoriščati, naj se pazijo, zakaj narod je budno na straži in gleda na vse strani!

Nihče naj si ne dela utvar, da so ti časi le **prehod iz nekdanjega starega političnega stanja v novo, staro, politično in splošno stanje; prehod iz ene gnilobe v novo gnilobo.** Naše ljudstvo je v krvi in žrtvah teh let dozorelo in postalo tisto, kar v mirnih, dobrih časih, ko je imelo voditeljev na pretek, ni znalo in ni smelo: postalo je narod. To je ogromna sprememba, ki misli, da je ta veliki prerod nekaj enodnevnega, kar bo ostalo brez posledic.

7. **Mi ne poznamo boljših in slabših, čistih in nečistih Slovencev.** Mi poznamo samo take Slovence, ki hočejo Slovenci ostati in se zaradi tega prepričanja bijejo proti komunizmu. Zato imamo za najboljše Slovence domobrance. Vsi, ki govore in mislijo, da to niso naši narodni borci, naj se zavedajo, da lahko to govore in mislijo in prazne načrte maščevanja kujejo samo zaradi tega, ker domobranci s svojo krvjo in svojo hrabrostjo ustvarjajo okoli močno gnile Ljubljane živ zid, da tudi ona ne okusi »svobode«, katero pošilja nad slovenskega kmeta. Ljubljana in njeni politiki naj se zavedajo, da samo za tem »izdajalskim« zidom lahko žive mirnodobno življenje z vsemi njegovimi ugodnostmi in črno borzo.

8. Vsakdo naj ve, da si bo narod svoje bodoče voditelje izbiral ne po zakonu podedovanja, temveč po tem, kdo je v usodni uri z njim stal na braniku lastne usode; kdo mu je v stiski vedel povedati vsaj tolažilno, če ne odrešilno besedo; kdo se je z njim boril in umiral. Samo to bo merilo za izbiro, ne kake podedovane pravice. Ljudstvo se bo pri izbiri vprašalo, koga ti ljudje iščejo: ali sebe ali narod, in se bo po tem odločalo.

9. Zavedajmo se, da Slovenci lahko živimo in ostanemo samo na tej zemlji, kamor nas je pred stoletji vrgel Bog. Zavedajmo se, da je samo ta zemlja bila v teh krvavih časih tista, ki nas ni izdala; vse drugo je pobegnilo in se razblinilo. Zaradi tega moramo to zemljo, to našo največjo resnico in najzanesljivejše poroštvo, ljubiti ne le z besedo, temveč z delom, z znojem in s krvjo, kakor jo ljubi naš kmet, kakor jo ljubi naš domobranec. In ko se bomo po tem prelepem zboru razšli ter s prijatelji sedli za mizo, da se pogovorimo o vsem lepem, kar smo danes doživeli, in o vsem bridkem, kar nas teži, se spomnimo tudi svoje zlate matere zemlje. Dvignimo čašo, pa porečimo:

»Zemlja naša,
tale časa
je nalita tebi v čast!
Bog te brani,
da častita,
ponosita
nam boš v last!«

Za to zemljo, za to resnico, pa edino zanjo, živimo: za to zemljo, za to resnico umirajmo: to se pravi, živimo in umirajmo zase!

Poslednja pot grčariških žrtev

Trupla mučencev so ribniški domobranci izkopali in prenesli na pokopališča

Na gozdnatem področju med Grčaricami in Jelendolom je okrog 300 grobov, v katerih počivajo Slovenci in Slovenke, žrtve komunističnega zločina. Po večini spe v njih možje, ki so jih komunisti lani po 8. septembru spravili v svojo oblast in jih potem zverinsko mučili in pomorili. Ko so morali komunisti lani v oktobru zbežati iz Kočevja, so ujetnike, kar jih je bilo še živih, odvlekli s seboj proti Grčaricam, potem jih pa pomorili nekaj tam, nekaj pa v Jelendolu in vmesnih krajih.

Zdaj so si ribniški domobranci pod poveljstvom nadporočnika Boha zadali nalogo, da te komunistične žrtve postopno izkopljejo iz začasnih grobov in jih preneso na pokopališča. Konec preteklega tedna so na Grčaricah izkopali prvih 31 trupel, med njimi trupla stotnika Milana Kranjca, stiškega redovnika p. Placida Grebenca in župnika Viktorja Turka. Pri odkopu se je izkazalo, da so nekateri izmed njih res umrli mučeniške smrti, njihova trupla so bila namreč grozovito razmesarjena.

Izkopana trupla teh žrtev so v nedeljo slovesno pokopali v novem delu ribniškega pokopališča. Te pretresljive slovesnosti se je udeležila velika množica ljudi iz vse ribniške okolice.

Truplo Viktorja Turka, umorjenega župnika iz Beguni pri Cerknici, so prepeljali v Ljubljano. Tu se je v petek, 18. avgusta vršil pogreb z Žal na pokopališče k sv. Križu, kjer so mučeniškega župnika pokopali na oddelku za umrle duhovnike. Pogrebne svečanosti je osebno vodil ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman.

Uspelo protikomunistično zborovanje v Št. Petru na Krasu

V torek, na praznik Velikega Šmarna so se začeli ljudje že na vse zgodaj zbirati od blizu in daleč v Št. Peter na protikomunistično zborovanje. Po glavni cesti proti trgu, kjer se je zborovanje vršilo, se je razvila povorka pestrih narodnih noš v spremstvu primorskih narodnih straž. Ves trg je bil okrašen z mlaji in venci, posebno so pa Št. Peterčani okrasili z zeleniem kapelico, ki stoji na trgu. V njej je daroval sv. mašo kurat stotnik Kunstl iz Trsta. G. kurat je imel lep nagovor, v katerem je podal globoko simbolično misel za nas tako pomembnega Marijinega praznika.

Protikomunistično zborovanje je ob igranju godbe narodnih straž otvoril nadporočnik Svetličič, poveljnik šentpeterske posadke. Pozdravil je najprej zastopnika nemške voiske, potem pa vse ostale predstavnike oblasti in civilnih ustanov in druge udeležence. Nato je govoril major Ferenčak, zastopnik poveljnika slovenskih varnostnih straž na Primorskem g. Kokalja, potem pa še govornika Nikolaj Jeločnik in g. Cergol. Najmlajši stražar je pa z občutkom deklamiral zelo občuteno pesem. Pevski zbor pa je zapel: »Slovenec sem«, »Eno devo le bom ljubil« in »Naprej zastava slave!« S tem se je zborovanje končalo.

Ljubljanska poštna direkcija obvešča vse telefonske naročnike, da ni nikomur dala dovolienje za izdajo telefonskega imenika in da ni nikogar pooblastila za nabiranje oglasov za uradni telefonski imenik. Poštna direkcija bo izdala telefonski imenik brez oglasov.

ZAPLEMBA IMOVINE UPORNIKOV

Službeni list šefa pokrajinske uprave v Ljubljani od 19. avgusta 1944 objavlja odločbo o zaplembi imovine upornikov Emila Smaska, profesorja, in njegove žene Lee Smasek, stanujočih v Ljubljani, Žitnikova ul. 16; Ivana Kerneca ml., dijaka, stanujočega v Ljubljani, Ciril Metodova ul. št. 88, Franca Kavke, kovača in njegove žene Marije Kavka, stanujočih v Ljubljani, Puglieva ul. št. 15.

Opozorilo!

Uprava policije je po svojih organih ugotovila, da kopalci ob Ljubljanici, Malem grabnu, Grubarjevem prekopu in Glinščici, kljub že objavljenemu opozorilu še vedno samovolno uporabljajo za sončenje in za razne športne igre tudi zemljišča zasebnikov in jim tako povzročajo občutno škodo na travnikih in njivah. Zato policija kopalce opozarja, da ni dovoljeno kopati se, sončiti se in prirejati športne igre na krajih, ki niso za to izrecno določeni in označeni.

Uprava policije bo po svojih organih strogo nadzirala izvrševanje gornjega opozorila in bo vsak, ki ga ne bo upošteval, klican na odgovor in kaznovan.

Uprava policije v Ljubljani, dne 14. avgusta 1944.

Kakor je izjavil nemški državni opolnomočenec za totalno vojno je treba uvesti nekatere nujne omejitve tudi v kinih. V bodoče filmska industrija ne bo izdelovala nobenih kulturnih filmov, ki niso v zvezi z oboroževalno industrijo. Lastniki kin moških ne smejo uporabljati za dodeljevalce sedežev ali za vratarje, temveč smejo za to delo zaposliti izključno samo ženske stare več ko 50 let. Cene vstopnic morajo lastniki kin čim prej izenačiti, tako da nihče ne bo imel glede sedeža prednost in ugodnosti.

Osebne vesti

UMRLI SO:

V Ljubljani: Maks Zupančič, učitelj; Franja Kobijeva, veleposestnica; Ana Lebnova; Marija Kukovičeva; Adolf Milavec; Valentin Železnik; Janez Štrekar; Ivanka Jančigajeva; Ana Jenkova; Julij Deu, uradnik.

Naše sožalje!

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: G. inž. Marijan Ferjan in gdč. Marija Tillerjeva, akademičarka.

Čestitamo!

Podla igra Sovjetov

Nadaljevanje s 1. strani

tisti, katerim so hoteli ponuditi roko, zahrbtno pomorili. To dejanje je višek vse podle igre sovjetov s Poljaki. Zakaj to je doslej edini primer v vseh vojnah, od najstarejših časov do dandanes. Niti najbolj divjaški azijski poglavarji, ki so vdirali v tuje države in pomorili na sto in sto tisoče ljudi, niso nikoli dvignili svojega orožja proti tistim, nasproti katerim so hoteli veljati za zaveznike.

Po vsem tem je jasno, da je edini cilj Kremlja, pokončati ves poljski narod, samo da bi potem nad njegovimi grobovi zavihrala krvava boljševiška zastava. In narod, kateremu je Kremelj namenil tako usodo, je — slovanski poljski narod. To je pač najstrahotnejši dokaz, koliko opravka ima boljševizem s slovanstvom. Dokaz pa tudi, kaj morejo pričakovati od njega vsi drugi slovanski in neslovanski narodi. Usodo, katero je Kremelj namenil Poljakom, je namenil tudi nam Slovencem, če bi nad nami zavladal. Da njegove kreature pri nas to sicer že tri leta z dejanji potrjujejo, za nekatere politične slepce med nami še ni zadostno dokazano. Ali jim bo vsaj poljska tragedija odprla oči? S. S.

DRAMA PONIŽANIH IN RAZŽALJENIH

50 DNI LUČI Z VZHODA

Odlomek iz kronike treh majhnih držav

Še nikoli v svoji politični zgodovini ni bil že tolikokrat osleparjen slovenski narod tako sleparjen kakor danes, v dobi radia in podtalnega tiska. Tem težja, pa tudi — vsaj sub specie aeternitatis — tem hvaležnejša je zato naloga vestnega žurnalista. Odpirati ljudem oči, navajati jih k rabi lastnega razuma, najdragocenejšega, kar človek premore: to ima biti poslanstvo pravega patriota v teh težkih dneh. Narod, ki hoče obstati, ne sme biti zaverovan v slepilne predsodke. Iluzija je kakor sladko mamilo, resnica je kakor grenko zdravilo: kdo, ki hoče biti moder in zdrav, bo rajši segel po prvi?

Snov drame: Politična, gospodarska in človeška katastrofa treh baltskih držav. Za prizadete nepopravljiva tragedija; za neprizadete, daljnje gledalce: žrtve, ki morajo biti.

Dokumentacija: Podatki iz baltskih državnih arhivov, izpovedbe verodostojnih prič in neizbrisni sledovi režije.

Prizorišče dogajanja: Na pragu med Evropo in Azijo.

Čas dogajanja: Od 15. junija do 8. avgusta 1940.

Avtor drame: Boljševizem.

Režiser: Džugašvili-Stalin. *Pomožni režiserji:* Molotov, Dekanozov, Višinski. *Njihovi pomočniki:* Domači komunisti, izprva kamuflirani, pozneje brez krinke.

Rekviziti režije: Spočetka gesla o svobodi, blaginji in demokraciji, nato pa rdeče zastave s srpom in kladivom, kolektivizacija, deportacije.

Osebe: 5 in pol milijona Litovcev, Letoncev in Estoncev.

Zgodovinsko ozadje: 10. maja 1940. se je bila začela nemška bliskovita ofenziva na zahodu z vkorakanjem v Belgijo, Nizozemsko in Luksemburško. Isti dan je Chamberlain odstopil; na njegovo mesto je prišel Churchill. Začel se je boj velikanov na življenje in smrt. Že 15. maja kapitulira nizozemska vojska; Nemci prebijejo Maginotovo črto pri Sedanu. 17. maja pade Bruselj. 18. maja prevzame maršal Pétain, dotlej poslanik v Madridu, podpredsedstvo francoske vlade. Dne 21. maja stoje Nemci v Abbevillu ob Rokavskem prelivu. Katastrofa Francije se zdi od dne do dne neodvrnljivejša. 25. maja, ko so oči vsega sveta kakor fascinirane zagledane v gigantsko borbo na zahodu, zahteva Molotov zadoščenje od Litve, češ da je več sovjetskih vojakov »skrivnostno izginilo« na njenih tleh. Kdo bi se zmenil za to! V trenutku, ko se podira eden najstarejših in najmogočnejših imperijev sveta, naj bo komu mar tragedije 2½ milijonske državice, ležeče tam daleč nekje Bogu za hrbtom?

28. maja: Belgijski kralj Leopold kapitulira. 31. maja: Angleži, na begu iz Francije, se začno vkrcavati v Dunkerquu. 4. junija: Dunkerque v nemških rokah. Ves svet pridrži dih: ali bo Franciji sledila še Anglija? Neopazno se odpelje 7. junija predsednik litovske vlade Merkys na sovjetsko »vabilo« v Moskvo.

9. junija: Norveška vojska se vda, kralj Hakon zbeži v London. 12. junija padejo Rouen, Reims in Compiègne. Isti dan se Merkys praznih rok vrne iz Moskve.

14. junija: Nemci vkorakajo v Pariz in v Le Havre. 15. junija: Prebitje Maginotove črte tudi pri Saarbrücknu; Verdun kapitulira. Kapitulirati mora tudi litovska vlada — dobro znajo Sovjeti izrabiti nemško zaposlenost na zahodu. V Kovno se pripelje posebni odposlanec moskovskega zunanjega komisariata Dekanozov, da bo »sodeloval« pri sestavi nove litovske vlade. Sovjetski tanki se vale v deželo...

Takšno je politično in koledarsko okolje, v katerem so se odigrali usodni dogodki v Baltiku. Pred štirimi leti se pri nas živ krst zanje ni zmenil; preveč je nas vse fascinirala tragičnost francoskega poloma. In vendar bi bilo prav in koristno, da bi bili baš mi mali pogledali takrat tudi nekoliko na vzhod. Morda bi se bili vendarle česa naučili, ko bi se bile naše naivno v rusko poslanstvo boljševizma zaverovane oči razširile od grozotnega spoznanja; morda bi se pozneje naša lastna katastrofa ne bila stopnjevala do tolikšnega gorja, da smo takrat mogli ali hoteli videti požar, ki ga je zanetila tolikanj opevana luč, prihajajoča z vzhoda.

Da se bodo tisti med nami, ki jih niti nesreča lastnega naroda še ni docela izmodrila, ob tuji vsaj zamislili, jih v naslednjem seznanjamo z razvojem takratnega dogajanja v baltskih državah, kakor nam ga predstavljajo nemški in skladno z njimi tudi nevtralni švicarski in drugi kronisti. Potek dogodkov je bil v vseh treh državah tako rekoč matematično enak in skoraj istočasen; zato so vse tri drame prav za prav ena sama, in tako jih tudi podajamo slovenski javnosti.

Pričujoči popis baltskih dogodkov ni prvi v našem tisku; nova bo slovenskim bralcem samo reliefnost njih predočitve. Zgrešeno bi bilo namreč, gledati takratno dogajanje na vzhodu kot samosvojo celoto, brez zveze z ostalimi svetovnimi dogodki. Zato smo razčlenili dogajanje v posamezne razvojne faze znotraj okvirja evropskega političnega koledarja. V tej predočitvi bo marsikaj jasno, kar bi se sicer zdelo manj razumljivo. Kdor bo gledal z odprtimi očmi, bo videl — tem laže, ker mu ne bo manjkalo primerjalne domače snovi. K. B.

Prolog

V noči na torek so sovjetske čete prekoračile mejo in že ob zori so dosegli motorizirani oddelki prestolnico. Z ropotajočimi verigami so se valili težki oklepniki po cestah. Zavozili so na prostor pred ministrstvi, se strnili pred policijskim ravnateljstvom in nato zavili v vojašnice.

Ljudje so se stiskali za zaprtimi okni in škilili skozi zavese.

»Ne narede slabega vtisa,« je pripomnil brivec, ki je bil predčasno odprl lokal. »Seveda, saj so menda elitni polki,« je naglo pristavil, da se ne bi prenaglil.

»Težko je presoditi,« je menil uradnik, brivčeva stalna stranka iz iste hiše, ki ga je bila z nekaterimi drugimi vred radovednost prignala pred vrata. »Kaj rečete?« je vprašal svojega soseda, ki je s stisnjenimi ustnicami strmel v mimo vozečo kolono.

»Je šele začetek,« je zamrmral ta.

»No,« je pritegnil brivec, »počakati je treba.«

Nihče ni vedel, kaj še sme verjeti. Govorice so podile druga drugo. Bili so črnogledi in optimisti, poleg širiteljev panike so se oglašali drugi, da se jim ne more nič zgoditi. Dogodki so pač vse presenetili. Uradno sporočilo, da je vlada čez noč sklenila zvezno pogodbo s Sovjetsko zvezo, ki je omogočila boljševikom vsedbo vojaških oporišč, je bil prez »sherpe diplomatske predzgodovine. Takisto uradna izjava, da je pakt »sad tradicionalnega prijateljstva in vzajemnega spoštovanja osnovnih koristi obeh držav«, je zvenela preveč konvencionalno, da bi bila koga prepričala. Razen tega se je šušljalo, da so bili boljševiki poslali vladi ultimat.

Neposredno po razglasitvi senzacionalnih vladnih sklepov je izjavil državni predsednik v radijskem govoru, da ostane suverenost države nedotaknjena; Sovjeti so se bili slovesno obvezali, da se ne bodo vmešavali v notranje razmere republike. Tudi uradna sovjetska poročevalska agencija Tass je bila razširila enako izjavo.

Čedalje več je bilo ljudi, ki so razlagali, da se dela boljševizmu krivica zaradi splošnega nepoznavanja njegove strukture. Saj se je docela izpremenil, saj vendar ne živimo več v letu 1917, Stalin ni Trocki, v Kremlju so že zdavnaj izprevideli, da se je treba boriti z duhovnim orožjem; svetovna revolucija je zgolj propagandno geslo. V dokaz teh trditev so navajali disciplinirano zadržanje sovjetskih čet. Čez dan se je izvedelo, da je za rdeče čete določeno strogo kasarniranje. Razen manjših demonstracij ni prišlo nikjer do nikakršnega nereda.

Tako so zvečer ljudje mirno presojali novi položaj. Celo skeptiki so se potolažili: »Saj ni tako hudo!«

1. dejanje

Nastop vljudnega gospoda iz Moskve

V palači državnega predsednika pa je bilo bolj nervozno. Proti poldnevu se je prijavil sovjetski poslanik, da predstavi posebnega odposlanca Sovjetske zveze, vljudnega gospoda kakšnih 40 let, ki je gladko govoril domači jezik.

16. junija: Reynaud odstopi. Novo francosko vlado sestavi maršal Pétain.

17. junija: Maršal Pétain prosi za premirje. — Moskva zahteva ultimativno od Letonske in Estonske, da pristaneta na zasedbo po rdeči vojski in na odstop svojih vlad. Zvečer je obe vladi uklonita. — Sestava nove litovske vlade po moskovski volji.

18. junija: Sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem v Monakovem. — Sovjetski tanki okupirajo Letonsko in Estonsko. Sestave novih vlad v Rigi in Revalu po »nasvetih« moskovskega posebnega odposlanca Višinskega, »dodeljenega« obema vladama. Moskva izrazi »željo«, da se baltski parlamenti razpuste in razpišejo nove volitve.

V uvodu je vljudni gospod podčrtal namen Sovjetske zveze, da odkrito in koristno izgradi zdaj tako tesne odnose med obema državama. Zato, je nadaljeval, pričakuje Kremelj takojšen odstop sedanje vlade. Ugovor dr-

Potrošnikom kuriva!

Trgovci s kurivom so zdaj dobili drva. Razdelili jih bodo na domačinstva na nakaznice:

A = 60 kg
B = 100 kg
C = 150 kg
D = 30 kg

Po uradni odredbi dobijo ta drva ona domačinstva, ki so se odzvala na objavljeni uradni poziv v časopisju in pravočasno (21.—25. jul.) prijavila pri svojih dobaviteljih — trgovcih s kurivom, da nimajo zaloge drv preko 50 kg. Razdelitev se vrši strogo na podlagi seznamov teh prijav, ki jih je oblast prekontrolirala in vrnila trgovcem. Ta opravičena domačinstva dobijo drva v gornjih količinah zanesljivo še ta mesec in naj prihajajo ponje postopno, da ne bo nepotrebnega navala pri razdelitvi ter da po možnosti same oskrbe odvoz.

Druga domačinstva pri tej razdelitvi ne pridejo v poštev in je brez pomena, da bi se oglašala pri trgovcih, dokler ne bodo izdani uradni ukrepi glede nadaljnje razdelitve drv.

Pri tej priliki vljudno opozarjamo p. n. lastnike obratov, poslovnih prostorov, ustanov, zavode ter urade, da navedejo v svoji prijavi za nakazilo kuriva, bodisi premoga, drv ali koksa, vsakokrat tudi ime trgovca, katerega želijo da jim nakazano količino kuriva dobavi.

Sindikat trgovcev s kurivom.

Pokrajinska uprava je na prošnjo sekcije kinematografov z dne 29. januarja t. l. odobrila povišanje cen vstopnic. Pri vstopnicah od 5 do 6.50 lire smejo ceno zvišati za 0.50 lire, vstopnice, ki so doslej stale 8 lir, bodo odslej stale 9 lir. To povišanje je stopilo v veljavo 20. t. m

Od 20. avgusta dalje mora biti Ljubljana zatemnjena od 21. do 5. ure. Ljudje naj se strogo ravnajo po zatemnitvenih predpisih, ker jih bo sicer oblast kaznovala.

Sladkorno bolni, ki nujno potrebujejo insulin, naj si preskrbe od svojega zdravnika potrdilo o svoji bolezni in naj z njim odidejo v ambulatorij splošne bolnišnice, kjer bodo dobili nakazilo za insulin S tem nakazilom bodo potem insulin lahko kupili v lekarnah.

Od 21. do 31. avgusta dobe ljubljanski upravičenci, ki imajo dodatne živilske nakaznice za težke in najtežje delavce, na odrezek »TD7« po eno jajce na osebo, na odrezek »NTD 13« pa po dve jajci na osebo. Kupijo jih lahko v mlekarnah.

Šef pokrajinske uprave je določil najvišje cene povrtnini in sadju. Po njegovi odredbi sme stati ena kila zelnatih glav 3 lire, ohrovta 4 lire, rdeče pese 5 lir, buč 2 lire, nizkega fižola v stročju 6 lir, visokega fižola v stročju 9 lir, novega krompirja 6 lir, vrtnih buč 5 lir, kumar 4 lire, paprike 12 lir, glavnate solate 8 lir, endivije 6 lir, radiča 6 lir, špinače 6 lir, čebule 5 lir, česna 8 lir. Ena kila hrušk sme stati največ 12 lir, jabolk tudi 12 lir. Te najvišje cene veljajo samo za blago, pridelano v ljubljanski pokrajini, za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, veljajo namreč cene, ki jih za vsako pošiljko posebej odobri šef pokrajinske uprave. Prodajalci morajo po teh cenah prodajati osnaženo in oprano, vendar ne modro blago.

Mestno županstvo razglaša, da je nabiranje suhljadi in storžev po gozdovih dovoljeno samo onim, ki imajo za to dovolilnice privatnega posestnika ali pristanek zastopnika oblasti. V zadnjem času je namreč oblast ugotovila, da ljudje vse vprek sekajo mladо drevje in tako v gozdu delajo veliko škodo. V bodoče oblast ljudem, ki nimajo zgoraj omenjenih dovolilnic in osebnih izkaznic dohod v gozdove sploh prepoveduje.

TELEFONSKI KLIC

NAPISAL S. KOLLER

Prišedši iz kluba, sem srečal gospoda Marrouxa, zelo prijaznega, vendar zmerom melanholičnega moža. Ker sva imela isto pot, sva šla skupaj. Ko sva dospela do pošte, sem ga prosil, naj me trenutek počaka:

»Takoj se bom vrnil,« sem dejal. »Telefonirati moram.«

Pri teh besedah sem opazil, kako se je mož zdrznil in se z roko krčevito oprijel ročaja palice. Ko sem se potem čez nekaj minut vrnil, se mi je še zmerom zdel ves razburjen. Da bi pretrgal mučni molk, sem tjavdan rekel:

»Telefon je res imenitna iznajdba, kajne? Tehnika res z vsakim dnem napreduje.«

»Ali se vam zdi?« je bridko spregovoril gospod Marroux. »Meni se pa zdi ravno narobe — mislim, da tehnika le še bolj poderta človeško nemoč in nam prav nič ne pomaga, temveč naše trpljenje le še poveča. Če vam povem svojo zgodbo, me boste gotovo razumeli. Še zdaj po tolikih letih me sama misel na telefon pretrese v dno duše.

S svojo ženo Louiso in sinčkom Marcelom sem tisto jesen odšel na počitnice v Morando. To posestvo, ki sem ga bil šele pred kratkim kupil, leži med samimi gozdovi in polji, dvanajst kilometrov stran od Marseilla. Nanetta je urejevala gospodinjstvo in skrbela za kuhinjo, Blaise, moj zvesti sluga, ki je bil vesel, da smo se sem preselili, v bližini je namreč stanovala njegova stara mati, je pa oskrboval vrt. Z ženo, sinčkom, slugo in psom sem dan za dnem delal izlete v prekrasno okolico.

Da bi samoto nekoliko omilil, sem dal napeljati v hišo telefon, s katerim smo imeli neposredno zvezo s centralo v Marseillu. Tako sem se vsak večer iz spalnice po telefonu lahko prepričal, če je v mojih tovarnah v Parizu vse v redu.

Nekega dne me je pa iz te idilične samote iztrgalo poročilo mojega opolnomočenca, ki mi je sporočil, naj zaradi nekega važnega naročila pridem v Marseille.

Ker je bilo vreme zelo lepo, se je moja žena odločila, da ne bo odšla z menoj, temveč me bo s sinčkom kar v Morandi počakala. Večer pred mojim odhodom, se je pa vreme poslabšalo in je pričelo deževati. Ob pogledu na temačne gozdove okrog mojega posestva, se mi je stisnilo srce. A Louise me je pomirila:

‚Saj boš samo dve noči zdoma. Nanetta spi poleg moje sobe, Blaise ima tvojo puško in bi nas branil, če bi nam pretila nevarnost. Psa nas čuvata. Saj se nam ne more ničesar zlega pripetiti. Kar mirno odpotuj.‘

Kljub tem odločnim besedam, sem jasno čutil v ženinih besedah pritajen strah. Že sem se na tihem odločil, da ne bom odpotoval, a žena, ki je najbrže uganila moje misli, je odločno rekla:

‚Ne smeš prepustiti važnih poslovnih zadev drugim. Ko bo Marcel dorasel, morajo biti tvoje tovarne na višku. Kar mirno odpotuj. Sicer se pa vsak časa lahko po telefonu pogovoriva. Če sta pri meni Blais in Nanetta me res ni strah.‘

Nekoliko me je bilo sram svoje bojazni. Poljubil sem ženo in sinčka in odpotoval.

Celo noč sem se vozil z vlakom in nisem zatisnil očesa. Brž ko sem prispel v Pariz, sem telefoniral domov.

‚Halo, srček, ali si srečno prespala noč? Ali si se zelo bala?‘ sem jo vse hkrati vprašal.

‚Da — nekoliko sem se že bala,‘ je priznala. ‚Najbolj je bilo strah Nanetto. Dolgo nisva mogli zaspati, Nanetta je namreč trdila, da sliši na vrtu korake. A ne vznemiri se zato. Psa sta lajala, na nesrečo smo ju pa zvečer pozabili odvezati. Naposled sva poklicali Blaisa. Vzel je puško in psa ter odšel na vrt. Vendar ni mogel ničesar sumljivega ugotoviti. Mali Marcel sploh ni ničesar opazil. Pravkar se je prebudil in me kliče. Na svidenje! Če boš imel kaj časa, me še pred večerom pokliči.‘

Ženino poročilo me je le napol pomirilo. Moje kupčijske zadeve so me pa tako zadržale, da sem utegnil šele ob osmih zvečer spet telefonirati. Precej dolgo sem moral klicati. Naposled se je le oglasila žena in sem jo v strahu vprašal:

»Halo, Louisa, zakaj te tako dolgo ni k telefonu. Kaj je novega?‘

‚Zgodilo se je nekaj nepričakovanega,‘ mi je dejala. ‚V mraku smo odvezali psa in postavili v vežo posteljo za Blaisa, da ne bi bili več tako v strahu kakor preteklo noč. Tedaj je pa prišel iz mesta neki deček in prinesel za Blaisa pismo, v katerem mu nekdo sporoča, da je njegova mati nenadno hudo zbolela in želi, da bi prišel k njej. Neznani deček je urno spet odšel, tako da ga nismo mogli ničesar vprašati.

Blaise se je tega sporočila zelo prestrašil, saj veš, da obožuje svojo mater. Vendar je dejal, da nas ne bo pred jutrom zapustil. A njegov pogled je izdajal, kako trpi zaradi materine obolelosti. Vso zadevo sem premislila in se zavedela, da si nalagam veliko odgovornost, če dopustim, da morda Blaisova mati to noč umre in je sin pred smrtjo ne bo mogel poslednjič objeti. Zato sem Blaisu dejala, naj kar mirno odide k svoji materi. Mož mi je obljubil, da se bo še ponoči vrnil. Pravkar sem za njim zaklenila vrata. Zato si me tudi moral tako dolgo čakati. Ali sem storila prav?‘

‚Nisi storila prav,‘ sem ji odgovoril, ‚ker nisi prav nič mislila nase. Blaise celo z avtomobilom ne bi mogel priti pred enajsto uro nazaj. Da ste zdaj z Nanetto same, me zelo razburja. Ali je Blaise vsaj puško in psa pustil doma?‘

‚Psa spita na stopnicah in puška stoji v predsobju. Ko bom odložila slušalko, bom še enkrat pogledala, če res stoji tam. Ali slišiš Marcela, ki ti vošči lahko noč? Poslušaj ga.‘

‚Lahko noč, očka,‘ sem zaslišal v telefonu glasek svojega sinčka.

‚Lahko noč, dragi moji,‘ sem ganjen dejal. ‚Zdaj grem večerjat, potem bom takoj spet telefoniral.‘

»Ženino poročilo me je zelo razburilo. Že od jutra sem nisem imel mirne minute, zdaj me je vest, da je nekdo še edinega varuha moje družine izvabil proč, do skrajnosti prestrašila.

»V svoji domišljiji sem vso zadevo tako črno videl, da prišedši v hotelsko jedilnico niti grižljaja nisem mogel narediti. Hotel sem takoj od mize spet pohiteti k telefonu, a moj tajnik me je z nekimi kupčijskimi zadevami zadržal, tako da je bilo že precej pozno, ko sem stopil v telefonsko celico. Od razburjenja in negotovosti so se mi tresle roke, da sem komaj držal slušalko. Preteklo je nekaj sekund, preden sem dobil zvezo. Naposled sem vendar zaslišal glas svoje žene.

‚Haló,‘ sem zaklical. ‚Ali si ti? Odgovori vendar, zelo sem razburjen.‘

Ženin glas je zvenel prestrašeno:

‚Že eno uro sva z Nanetto čisto zmedeni. Puške nisem mogla najti. Najbrže jo je deček, potem ko je odšel, ukradel. Blaisa je gotovo kdo nalašč izvabil s hiše v past. Moj Bog, čisto sem že izgubila glavo. Mislim, da čujem korake v vrtu. Počakaj, natančneje bom prisluhnila.‘

Naslonil sem se na aparat in niti dihati nisem upal.

‚Louisa, ne pusti me v negotovosti,‘ sem skoraj kriknil. ‚Kaj slišiš?‘

‚Psa renčita, drvita proti gaju. Zdaj lajata ko obsedena... zdaj sta utihnila... smrtna tišina je zavladala. Zdaj se mi zdi, da čujem spodaj korake. Nekdo se bliža hiši.‘

‚Govori vendar, Louisa. Znorel bom,‘ sem zavpil v telefon. ‚Kaj slišiš?‘

‚Ničesar več... skoraj ničesar in vendar... nekdo skuša odpreti oknice. Zdaj so popustile, šipa je zažvenketala, gotovo jo je kdo razbil. Moj Bog, kako se bojim!‘

Zakričal sem v aparat: ‚Telefoniraj v Marseille po pomoč!‘

‚Zakaj neki,‘ mi je odgovorila žena. ‚Saj veš, da smo dvanajst kilometrov daleč od Marseilla. Prepozno bi prišla policija. Sicer pa tako ne morem več jasno misliti. Znorela bom.‘

‚Skrijta se!‘ sem spet zaklical. ‚Da, vzemi Marcela in zbeži!‘

‚Ne morem. Nimam več moči. Zdaj stopajo po stopnicah navzgor. Stopnice hrešče. Že jih slišim zunaj na hodniku... nekaj iščejo... Marcel... Za božjo voljo, pridi! Pridi k meni!... Na pomoč! Na po...‘

Potem sem zaslišal krik groze, nato nejasen šum, potem hrušč, nejasne glasove, in ničesar več.

Čutil sem, da se mi je zameglilo, potem sem padel vznak v praznino.

Grgraje so prihajale te poslednje besede iz Marrouxovih ust. Kakor da bi te strašne trenutke še enkrat preživljal, je končal:

»Podrobnosti o zgodbi, ki sem vam jo pravkar povedal, lahko najdete v sodnem listu, in sicer pod naslovom: ‚Uboj v Morandi‘. Izgubil sem ženo, sinčka in dva služabnika.«

»Kar pa v tem poročilu ni povedano in se tudi z besedami povedati ne da, to je omogočil telefon. Zaradi njega sem prestal peklenske muke in se do skrajnosti zavedel človeške nemoči, ko sem moral sto kilometrov daleč poslušati, kako mi zločinci ubijajo ženo in otroka, pa nisem mogel storiti drugega ko rjoveti v črno slušalko.«

Oskrbite si knjigo

»KRI MUČENCEV«

ki je zgodovinski dokument komunističnih krvoprelitij v vrstah zavedne slovenske duhovščine.

Vzemite
za ledvične bolezni
URIDON čaj
Dobite ga v lekarnah

Lišaji in suha koža so nadloge marsikatere žene in dekleta. Odpravite jih s kremo »EVA«.

Zmagovita pot evkaliptov

Najvišje drevo na svetu je mamutovec, ki raste na skrajnem zahodu Severne Amerike, od Kalifornije gori do Kanade. Takoj za njim prihaja evkalipt, ki doseže višino nad 100 metrov. Njegova pradomovina je Avstralija, a doma je tudi na Madagaskarju, kjer tvori zlasti na severu velike pragozdove. Evkalipt pa se ne odlikuje samo po tem, da zraste do take višine, ampak tudi po nagli rasti. Evkalipt raste namreč še neprimerno bolj naglo kakor naši najhitreje rastoči topoli. Zato so ga pričeli saditi že davno po mnogih deželah toplega pasu, kjer hitro potrebujejo les za gradnje in kurjavo. Tako so nasadili v Afriki velikanske evkaliptove gozdove, dalje na raznih planjavah Južne Amerike, a razširil se je tudi na Severno Ameriko, Azijo in celó južno Evropo. V južni in delno srednji Italiji ga že zasledimo, v Dalmaciji pa v Boki Kotorski. Tam najdemo posebno v Konavlju in okoli Hercegnovega evkalipte, ki so visoki že do 30 metrov. Evkaliptovi listi so od daleč podobni vrbovim, a čez zimo ne odpadejo, cvet pa je docela različen. Dalmatinci so mu skrajšali ime v kaliptus ali samo kalipt. Nahajamo ga tam v dveh vrstah, a drugo le v parkih.

Molčečnež

Berlinskega komika Maxa Adalberta je nekoč v garderobi obiskal neki njegov prijatelj, za katerega je Max vedel, da je zmerom brez denarja. Tudi to pot ga je znanec nagovoril z besedami:

»Dragi prijatelj, nekaj bi ti rad zaupal, a obljubi mi, da ne boš nikomur povedal. Niti - počenega groša nimam v žepu.«

»Kar potolaži se,« ga je zavrnil Max, »nikomur ne bom povedal.«

Usnjene izdelke barvajte le s specialno barvo ki usnju ne škoduje. Elaks — Napoleonov trg

---

žavnega predsednika, da je to protipogodbeno vmešavanje v notranje razmere, je odpravil gospod iz Moskve z zamahom roke. Nikakor ne, je rekel, toda obotavljanje ministrov da pristanejo na predlagano zvezno pogodbo, je kajpak njegovo vlado ozlovoljilo. Sovjetska zveza pričakuje, da se odkrito in prisrčno prijateljstvo, ki ga ponuja deželi, sprejme brez predsodkov, a dosedanji kabinet ni zmožen takšnih čustev. Ne more se o tem spuščati v diskusijo, če bi pa gospod prezident, ki ga Kremelj z veseljem vidi na čelu države, ne bil teh misli, tedaj bi moral z obžalovanjem odpotovati in poročati o tem svetu ljudskih komisarjev, t. j. sovjetski vladi.

Državni predsednik je pomislil na deset sovjetskih divizij, ki so ob tisti uri preplavljale deželo. Priklical si je v spomin moskovske izjave lojalnosti, njena poroštva in obljube. Ali je to le taktika, s katero bo igro laže dobiti? Na glas je pa odgovoril, da se mora posvetovati.

Vljudni gospod iz Moskve je vstal, pogledal na zapestno uro in odvrnil, da bo v dveh urah prišel po odgovor.

Po viharni seji je kabinet odstopil. Državni predsednik je ministre naravnost prosil za demisijo, češ da je zaradi blaginje države treba s popustljivostjo ohraniti Sovjete pri dobri volji. Odločen, da ne pokaže niti sence opozicije, ni poskušal prav nič ugovarjati, ko mu je pooblaščenec moskovske vlade točno dve uri pozneje predložil imenski seznam oseb, ki naj sestavijo novo vlado, kakršno si Moskva želi.

Dotlej je bila vlada demokratska. Na krmilu so se vrstile najrazličnejše koalicije. Toda zdaj bo treba naglo delati. Na telefonsko povabilo so prišli predlagani možje v palačo, kjer so malo pred polnočjo prisegli na ustavo. Poznavalci razmer niso bili neprijetno presenečeni od sovjetskih kandidatov; zakaj seznam gospoda iz Moskve nikakor ni vseboval ekstremnih komunistov.

Mesto ministrskega predsednika je prevzel neki podeželski zdravnik, ki je bil mani znan po svojih medicinskih uspehih kakor pa po svojem literarnem delovanju. Pisal je ekstravagantne pesmi s socialno primesjo, verze, ki so pomenili v liriki isto, kar kubistične stavbe v arhitekturi. Ni veljal za organiziranega komunista, vendar je skoraj redno podpisoval razne javne resolucije levičarske smeri.

Notranji minister je postal član majhne marksistične skupine, ki je v parlamentu sodelovala s socialnimi demokrati. Gospodarsko ministrstvo je dobil demokrat, po poklicu docent za narodno gospodarstvo. Prosvetno ministrstvo je prevzel učiteli jezikov, ki je bil disciplinsko kaznovan zaradi nezakonite agitacije med socialistično mladino. Pravosodno ministrstvo je dobil odvetnik, ki je z večjim ali manjšim uspehom branil komuniste, kadar so prišli navzkriž z zakoni. Iz odstopivšega kabineta sta ostala zunanji in vojni minister. Kazalo je, da obstoji tendenca, naj se ne omajajo odnosi s tujino, ravno tako očitna je bila želja, naj se vojaštvo ne razdraži ali celo zapelje k uporu.

V toliko je bila po splošni sodbi nova vlada »sprejemljiva«. Kočljivo vprašanje je predstavljal edino socialni minister. Za ta resor je bil določen najbolj znani komunistični voditelj v državi, mož, ki so se ga bolj bali kakor ga spoštovali in ki se je označeval za pristaniškega delavca. Vsega skupaj je bil dobil za veleizdajo in druge delikte že 14 let ječe, toda razne amnestije so mu dobršen del kazni prihranile. Le glede tega moža je poskusil prezident posredovati, toda vljudni gospod iz Moskve je odvrnil, da ima »proletariat pravico na to«.

Časopisi so drugi dan objavili izpremembo vlade. Hkrati so priobčili dva odloka državnega predsednika, prvega o razpustu parlamenta, drugega o razpisu novih volitev. To zahtevo je bil predložil vljudni gospod iz Moskve po zaprisegi novega kabineta.

20. junija: Nemci vkorakajo v Lyon in Brest.
21. junija: Začetek pogajanj za sklenitev premirja med Nemci in Francozi.
22. junija: Podpis premirja v Compiègnu.
27. junija: Moskva zahteva ultimativno od Romunije odstopitev Besarabije in severne Bukovine.
28. junija: Romunski kronski svet pristane s 16 glasovi proti 11 na sovjetske zahteve. Rdeča vojska vkoraka v Besarabijo in Bukovino.

V kratkem presledku so si sledili razglasi državnega predsednika in raznih ministrov, ki se je v njih vedno iznova poudarjalo, da se bo volivno glasovanje izvršilo v zakonitem okviru, točno po predpisih ustave. Nobenega pritiska ne sme biti na volivce, vse organizacije se morajo ukloniti demokratskemu načelu. Pobudo za vse te izjave je dal posebni odposlanec Kremlja, češ da je Moskvi največ do tega, da se doseže rezultat svobodnih, nevplivanih volitev. Hkrati je predlagal, da naj pravniki pregledajo volivni zakon v smeri poenostavljenja formalnosti, češ da je pripravljalna doba štirih tednov spričo izrednih razmer predolga. Predlog je prodrl. Z zasilno uredbo je prezident ukinil 24 členov volivnega reda in so se tako mogle določiti volitve že na 14. dan po njih razpisu.

Od takrat se je gospod iz Moskve držal v ozadju. V prezidentovi palači se začasno sploh ni več prikazal. V tem zadržanju so mnogi videli prizadevanje, da ne bi vplival na razvoj dogodkov. Seveda je pa ponovno sprejel v poslaniških prostorih ministrskega predsednika in druge ministre. Od časa do časa so člani kabineta, v skrbi za dobre odnose do Stalinovega zaupnika tudi s svoje strani prosili za njegovo mnenje. Predvsem je tako ravnal notranji minister, oni nekdanji parlamentarni zastopnik leve skupinice, ki se je vsak dan mudil po nekaj ur v sovjetskem poslaništvu in ki je hitro postal neuradna zveza med vlado in sovjetskim odposlancem. Kadar je izpregovoril v ministrskem svetu, se je dalo iz njegovih besed jasno spoznati, da so inspirirane, in ta okoliščina je podeljevala notranjemu ministru tudi nasproti ministrskemu predsedniku posebno avtoriteto.

5. julija: Francoska vlada v Vichyju prekine diplomatske stike z Anglijo.

Na zunanjem videzu javnega življenja se ni nič izpremenilo. Uradništvo je poslovalo v svojih običajnih tirih. V osebnem stanju uradov je ostalo vse pri starem; le trije državni tajniki so morali iti, ker so se, kakor je bilo znano, zavzemali za protisovjetsko smer. Gospodarstvo, mala obrt, dobro plačani nameščenci, torej množica onih, ki so imeli kaj izgubiti, so se po dnevih negotovosti oddahnili, saj se ni nič zgodilo, kar bi bilo omajalo dotedanji red... Nasprotno, časopisje je dan za dnem prinašalo načelne izjave iz vladnih krogov, da odprava pošteno pridobljene lastnine tudi v bodoče ni na dnevnem redu. Dejstvo, da so doktrine, ki jih je svoj čas zastopal v svojih predavanjih na univerzi sedanji gospodarski minister, stalno poudarjale potrebo zasebnega kapitala, je bilo nekakšen porok za to.

Nekateri zanesljivi komunistični voditelji so na diskreten način vzdrževali zvezo z gospodom iz Moskve. Sestajali se niso v poslaništvu, temveč v prostorih sovjetskega trgovinskega zastopstva. Kaj so govorili na teh sejah, se ni izvedelo.

2. dejanje

»Svobodne« volitve

Kakor je že navada, so stranke postavile kandidate. Presenetilo je, da so se komunisti odpovedali samostojni listi in stvorili skupaj s skupinico notranjega ministra tako imenovan »enotni blok delovnega ljudstva«. Komunistični tisk je razlagal to kot nujnost časa, češ da gre za to, da se ustvari interesno zastopstvo vseh delovnih slojev v mestu in na deželi in da te sloje predstavlja »enotni blok«.

13. julija: Laval postane podpredsednik francoske vlade in namestnik maršala Pétaina.

Druge stranke so prišle s to šahovsko potezo v težaven položaj. Gesla in zahteve enotnega bloka so obljubljale izvedbo socialnega programa, ki se mu ni dalo ugovarjati: borbo proti nezaposlenosti, podpiranje malega kmeta, dvig blagostanja in ohranitev svobode besede in tiska. Meščanske stranke so vodile zadržano propagando. Vodilnim možem se je bodočnost zdela negotova, zato so se bali zavzeti izrazito stališče do političnih vprašanj. Nekoliko začudeni, da je nasprotnik tako popustljiv in da jih sploh pusti obstajati, ga niso hoteli dražiti z napadi. Zato so dajali svojim volivcem enako splošne obljube kakor enotni blok. K tej njihovi rezerviranosti je prispevala tudi okoliščina, da so nekateri dolgoletni poslanci z dežele pismeno prosili, naj jih odvežejo kandidature.

Pet dni pred volitvami je izšla alarmantna uredba notranjega ministra, sopodpisana od prezidenta, da so vse osebe, ki hočejo biti izvoljene v parlament, dolžne izdelati v 24 urah tako imenovano »platformo«, t. j. podati izjavo o idejah, za katere nameravajo delovati v ljudskem zastopstvu. Uradni komentar je pojasnjeval, da je namen te odredbe preprečiti »vtihotaplenje ljudstvu sovražnih elementov«. Enotni blok je dobil privilej, da odda skupno izjavo za svoje kandidate.

V prihodnjih dneh so izginile vse meščanske liste, njihovi kandidati so biti črtani brez izjem. Toda utemeljitev teh razveljavljenj — nejasnost zahtevane izjave, posnemanje gesel enotnega bloka, zapoznela objava političnega cilja — vse to ni toliko razburilo kakor veliko število parlamentarcev, ki so »prostovoljno odstopili«. Šušljalo se je, da so jih obiskali neznani možje in jim »priporočili v imenu delovnega ljudstva«, da izginejo s političnega prizorišča. Dvoumno grozeče vedenje teh »svetovalcev«, a tudi njihove obljube, da se v primeru odstopa »nikomur od njih ne bo nič zgodilo«, so imele uspeh.

Uspeh so imele tudi govorice, ki so se širile zadnjih 24 ur pred volitvami. Te govorice so se plazile od hiše do hiše in končno je zlezel strah slehernemu posamezniku v kosti. Bila je to nova, dotlej še neznana vrsta strahu, podobna občutku, da te duši,

14. julija (na obletnico začetka francoske revolucije): »Volitve« v tri baltske parlamente. Dovoljena je samo ena volivna lista

Sleparija z diamantno ogrlico

Princ Louis Rohan in Marija Antoinetta

Zločesta spletka na francoskem dvoru. — Obubožana grofica igra vlogo kraljice

Najmlajša hči avstrijske cesarice Marije Terezije, Marija Antoinetta, je potovala z Dunaja k svoji poroki s francoskim prestolonaslednikom čez Alzacijo, kjer je bila v Strasburgu prvič slovesno sprejeta. Pred mestno stolnico jo je sprejel v imenu duhovščine poznejši kardinal princ Louis Rohan z besedami: »Vi ste nam živa podoba oboževane cesarice, katero Evropa že davno prav tako spoštuje, kakor jo bodo slavili zanamci. Duša Marije Terezije se zdaj združuje z dušo Bourbonov«. Toda prav ta princ Rohan je postal pozneje del tragične usode francoske kraljice Marije Antoinette.

Naslednjega leta je odšel princ Louis Rohan kot francoski poslanik na Dunaj, na dvor cesarice Marije Terezije. Toda njegove spletke in dogodivščine so ga onemogočile, in po dveh letih je moral biti odpoklican. Toda s pomočjo svojih bogatih in vplivnih sorodnikov je dosegel mesto nadškofa in kardinala z letnimi dohodki 1,200.000 frankov. Vendar so hotela njegova stremljenja še više. Sanjal je o položaju, kakršnega je imel na francoskem dvoru kardinal Richelieu. Do takega položaja bi se pa mogel povzpeti samo, če bi si pridobil naklonjenost Marije Antoinette, a ta ga ni marala. Bila je v vsem njegova nasprotnica.

Da bi si Rohan pridobil njeno naklonjenost, je iskal poti do nje preko dvornih dam, in tu se mu je ponudila v službo Jeanne de Saint-Remy de Valois, comtesse de la Motte. Grofica je bila obubožan otrok kraljevske krvi in poročena tedaj z orožniškim častnikom grofom de la Motte. Premetena ženska je pridobila za pomočnika svojega tajnika in prijatelja Retouxa, a v igro je bil vmešan tudi pustolovski »čarodej« grof Cagliostro, ki se je prav za prav imenoval le Joseph Balsamo. In Retoux je s spretno pisavo ponarejal tajna pisma Marije Antoinette princu Rohanu, katera mu je potem grofica Valois »zaupno« izročala. Ta pisma so postajala vedno bolj zaupna, in Rohan je bil vedno bolj prepričan, da je ljubimec kraljice.

Toda počasi je le postajal nestrpen, kajti bil bi rad tudi iz samih ust Marije Antoinette slišal potrdilo o njeni naklonjenosti do njega, a ta ga nikoli ni hotela sprejeti. Tedaj so grofica, njen mož in njen tajnik inscenirali kaj predrzno komedijo. Pridobili so za svoj načrt neko dvomljivo dvorno spogledljivko, gospodično Nicole d'Oliva, katero so oblekli v belo oblačilo in počesali tako, kakor je bila počesana Marija Antoinetta, in jo postavili zvečer na neko klop v versailleskem parku. Tja so ob 22. uri pripeljali princa Rohana in mu dejali, da je dama, ki ga pričakuje, sama kraljica. Marijo Antoinetto predstavljajoča spogledljivka je seveda »milostno« sprejela lahkovernega Rohana in mu zagotovila svojo naklonjenost. Trenutek nato je pa že pristopila grofica in razburjeno sporočila, da nekdo prihaja in je treba izginiti. Prijela je »kraljico« za roko in jo odpeljala izpred princa proti dvoru, v katerem je prava kraljica tisti večer slučajno že spala.

Princ Rohan ni zdaj nič več dvomil v resničnost naklonjenosti Marije Antoinette, čeprav je opazil, da se kraljica vede javno nasproti njemu prav tako neprijazno ko prej. Mislil si je, da se le potvarja zaradi okolice. Sleparska grofica pa tega ni počenjala morda le zaradi zabave. Prejemala je od princa visoke nagrade, ki ji pa kmalu niso več zadostovale. Zato je ukazala napisati svojemu tajniku »kraljičino pismo« Rohanu, v katerem ga prosi, da bi daroval za neko obubožano plemiško družino 50.000 liver. In princ jih je res plačal. Dobila pa jih je in zase pridržala seveda grofica de la Motte in si kupila na deželi graščino. Vendar je potratnost Mottovih in njegovih pomočnikov kmalu izpraznila mošnjo prinčevih darov in zašla v nove neprilike.

Prav v tistem času sta draguljarja Böhmer in Bassenge ponudila za lišp navdušeni Mariji Antoinetti v nakup diamantno ogrlico, določeno najprej za madame Dubarry, vredno 1,600.000 liver. Kraljica bi bila dragolino rada kupila, vendar se je bala, da bi taka potratnost vzbudila v Parizu še večji odpor do nje in je zato nakup odklonila. To je pa izkoristila grofica de la Motte in ukazala napisati Rohanu novo »kraljičino pismo«, v katerem ga je prosila, naj ogrlico on prevzame od draguljarjev in garantira za plačilo, ona pa mu jo bo potem odplačala v štirih obrokih po 400.000 liver. Rohan je »kraljici« seveda takoj ugodil, prevzel ogrlico in jo spet izročil grofici. Ker pa ogrlice ni bilo mogoče nikjer prodati v celoti, so jo grofica in njeni pomočniki razdrli in potem prodajali posamezne damante in dele, ki so bili še vedno ogromne vrednosti. Živeli so »kakor bog v Franciji«.

Princ se je pa vendar čudil, zakaj kraljica ne nosi ogrlice, a grofica mu je natvezla, da jo bo nosila šele tedaj, ko bo plačan še zadnji obrok. Tako je napočil 1. avgust, ko bi juvelirja morala prejeti prvih 400.000 liver. Böhmer je odšel k grofici kot posrednici in jo opomnil na zapadlost plačila, ta mu je pa hladnokrvno povedala, da se je vse razkrilo kot sleparija, da kraljica v stvar sploh ni vmešana in naj se zato obrne za plačilo na garanta princa Rohana. Toda ta ni šel h kardinalu, ampak h kraljičini komornici. Zdaj je Marija Antoinetta izvedela za vso umazano igro, in 15. avgusta je bil princ klican na odgovor pred kralja, kraljico in dvorne ministre. Tam je odkritosrčno razodel vse in pokazal tudi pismo, s katerim ga je »kraljica« sama prosila, naj kupi ogrlico. Ugotovili so seveda brez težkoč, da je pismo ponarejeno. Vendar je bil Rohan prijet in vržen v ječo, dočim je grofica de la Motte izginila v Anglijo.

Kralj je stavil princu na razpolago, da si izprosi njegovo milost, ali pa stopi pred parlamentarni senat, ki mu bo sodil zaradi žalitve veličanstva kraljice. Rohan je kraljevo milost odklonil in stopil pred senat, o katerem je vedel, da dvoru ni naklonjen. In res, parlamentarni senat je princa oprostil. Ta oprostitev je pomenila obtožbo kraljice. Pariška ulica je pozdravila Rohana kot svojega junaka. Grofica de la Motte je pa iz Anglije pisala svoje spomine in razkritja z dvora in dobro služila. Tudi francoski dvor ji je dal podkupnino, da bi utihnila. Denar je sprejela, utihnila pa ni.

Medtem je prišel izbruh znane francoske revolucije. Ludvik XVI. in Marija Antoinetta sta bila ujetnika revolucije, in med drugimi grehi so kraljici naprtili tudi afero z ogrlico ter zaprosli grofico de la Motte, naj nastopi pri razpravi proti Capetovi vdovi (bivši vladarici) kot priča. Grofica je pa zbolela med tem za preganjavico in se je v hipni zmedenosti pognala skozi okno na tlak, kjer je obležala mrtva. Marija Antoinetta je kmalu nato končala svoje življenje na morišču.

Če Kolumb ne bi bil odkril Amerike

Če še do dandanes ne bi bili odkrili Amerike, ne bi imeli sedaj krompirja. Ali pa si moremo sedanjiki sploh še zamisliti življenje brez tega hranila? Ne. Imeli tudi ne bi fižola. In koliko je v Evropi, in še zlasti zdaj ljudi, ki ga ljubijo v vseh mogočih oblikah kuhinjske umetnosti. Imeli ne bi koruze in koruzne moke, ki nam daje žgance, kruh, v vojnem času tudi močnate jedi, in krmo za živino, slamo in lubje za ležišča ter v najnovejših dneh celó za obuvalo. Imeli ne bi paradižnikov, ki jih jemo surove, v solati, v omaki, kot prikuho itd. Paradižniki so dalje rodili industrijo konzerv paradižnikove mezge in pomnožili trgovino z živili. Ne bi imeli tobaka, te »božje travce«, ki povzroča mnogim izmed nas zdaj toliko preglavic, v mirnih časih pa polni blagajne več ali manj vseh držav z znatnimi dohodki. Razen tega imajo od njega zaslužek milijoni pridelovalcev, delavcev in trafikantov. Imeli ne bi puranov, ki so tako dobra pečenka, da se nam zdaj o njih včasih kar sanja. Imeli ne bi... Pa kaj bi še naštevali.

Topovska krogla

Španski kralj Karel V. (1519.—1556.) je nekoč pri obleganju nekega mesta prišel v sprednje linije, tako da bi ga prav lahko zadele sovražnikove topovske krogle. Njegovi častniki, ki so stali poleg, so ga rotili, naj se vrne, češ, da ga lahko krogle zadenejo, a kralj jih je zavrnil, rekoč:

»Ali se je v vsej zgodovini že kdaj zgodilo, da bi topovska krogla ubila kralja?«

Michelangelovo maščevanje

Ko je slavni italijanski slikar Michelangelo (1475.—1564.) slikal v Sikstinski kapeli »Poslednjo sodbo«, ga je nekega dne obiskal šef ceremoniala pri papežu Biagio Martinelli. Nagota na sliki mu ni prav nič ugajala in se je zato zaradi nje pritožil pri papežu. Papež, ki je slavnega slikarja zelo cislal, pa njegove pritožbe ni upošteval in je Michelangelu pustil, da je slikal po svoji volji. Vendar slavnemu slikarju ni dalo miru, da bi se nad Martinellijem ne maščeval. Za las podobnega ga je upodobil na dnu pekla. Ko je Martinelli to izvedel, se je še bolj razjezil in spet odšel k papežu po zadoščenje. A papež se je zasmejal, rekoč:

»Zelo žal mi je, dragi prijatelj, a ne morem vam pomagati. Če bi vas postavil Michelangelo v vice, bi imeli lahko še upanje, da boste kdaj videli nebesa, iz pekla vas pa lahko reši samo Bog.«

Prevelika zahteva

Lepa francoska markiza Jeanette de Pris, ki je živela v 17. stoletju, je bila nekaj časa prijateljica francoskega regenta vojvode Bourbonskega. Vojvoda je lepotico oboževal in jo obsipal z darili. A Jeanette mu vseeno ni bila zvesta. Ker je njen prijatelj upravičeno podvomil v njeno zvestobo, ji je večkrat sledil. Neke noči jo je res našel v objemu drugega. Jeanette se je prestrašila, misleč, da bo postal regent nasilen, a zmotila se je. Vojvoda jo je samo pogledal, se obrnil in odšel. Čez nekaj časa ga je nezvesta Jeanette obiskala v njegovi palači in mu na njegove upravičene očitke dejala:

»Vidim, da me ne ljubite! Bolj verjamete svojim očem ko meni.«

Lakota mu je rešila življenje

V vojaški šoli v Briennu na Francoskem se je pozimi leta 1780. domenilo pet učencev, da se bodo šli drsat na bližnje jezero. Veselo razpoloženi so se zabavali vse dotlej, da je v bližnji cerkvi zazvonilo poldne. Tedaj je eden izmed njih izjavil, da je lačen in gre h kosilu. Ostali so mu prigovarjali, naj ostane še na ledu, a on je vztrajal pri svojem in odšel. Komaj pol ure po njegovem odhodu, se je pa led nenadno vdrl in vsi preostali štirje dečki so utonili.

Lačni drsalec, ki je odšel h kosilu, ni bil nihče drugi ko poznejši francoski cesar Napoleon. Lakota mu je torej rešila življenje.

Oprezni vojskovodja

Atenski vojskovodja Ifikrat (415. do 353. pred Kr.) je bil zelo dober strateg in odličen poznavalec svojih vojakov. Ko so nekoč v neki bitki njegovi vojaki začeli omahovati in se umikati pred napredujočim sovražnikom, jim je z grmečim glasom zaklical:

»Strahopetci, ali hočete, da postane sovražnik junak!«

To je zaleglo. Ifikratovi vojaki so tudi to pot zmagali.

Poprovci v Evropi

Poprovec je drevo, ki nam daje poper. Doma je v južni Aziji in poznamo ga več vrst. Po listju je nekoliko podoben akacijam, njegovi večinoma rumeni cvetovi, ki so majhni in neznatni, pa vise z vej v grozdih. V grozde so potem nanizane tudi jagode, ki dajejo posušene in zmlete poper. Evropci, ki so skušali nasaditi v Evropi vse tuje rastline, kar so jih kje našli, so zasadili tudi poprovce. Ti pa uspevajo samo v toplih krajih na jugu in nikjer jih ne goje zaradi pridelka, marveč samo zaradi zanimivosti. V Evropi poprovci le malokdaj rode in še to slabo. Nam najbližji poprovci rastejo na jugu Dalmacije, a jih je le nekaj po parkih. V Hercegnovem sta dve drevesi. Eno si ogleda lahko vsak, kdor pride tja, ob zidu samostanskega vrta na poti proti Topli in Igalu. Več poprovcev je po parkih francoske Reviere, zlasti v Monte Carlu. Dalje jih najdemo po južni Italiji, južni Španiji in na Grškem. Zanimivo je, da ima tudi listje enak vonj in okus kakor plodovi.

Göthejeva modrost

Nekega večera se je Göthe z nekim znancem z dvora sprehajal po Weimarskem parku. Na neki stranski poti sta srečala nekega znanega a že starejšega gospoda, ki se je pod roko sprehajal z neko zelo mlado gospodično. Ko sta zaljubljenca izginila za vogalom, je Göthejev znanec dejal:

»Ali ste ju videli?«

»Videl sem ju,« mu je odgovoril Göthe, ki ni maral opravljanja, »verjamem pa ne.«

Križanka štev. 25

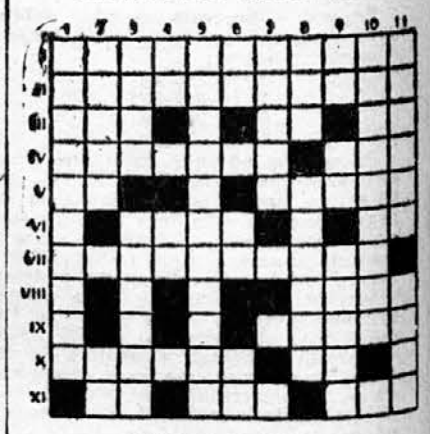

POMEN BESED

Vodoravno: I. Ne rodi zadovoljnosti. — II. Iznajditeljem. — III. Vrsta. Romanski spolnik. Prislov. — IV. Azijska dežela. Začrtana pot. — V. Oziralni zaimek. Prešernova rima na zlate čase. — VI. Redkost vojnega časa. Dve črki iz besede »malikovalec«. — VII. Značilnost nekaterih neviht. — VIII. Nočna ptica. — IX. Vseučiliški dostojanstvenik. — X. Svetopisemska gora. Dve črki iz besede »pekel«. — XI. Zemljiška mera. Vodna žival. Veznik.

Navpično: 1. Najznamenitejša je monakovska. — 2. Načelnost gre preko njih. Egiptovski bog. — 3. Modrica. Zazvoni dan. — 4. Dve črki iz besebe »pramen«. Kvarta. — 5. Zemljepisni pojem (dve besedi). — 6. Dve črki iz besede »mojster«. Slovenski spolnik, v rabi samo v živi govorici. Kazalni zaimek. — 7. Čekan. — 8. Medmet. Nepismen ga ne more narediti. — 9. Mehčan nosnik. Kazalni zaimek. Zavora. — 10. Srbska Elizabeta. — 11. Moško ime. Pač.

Rešitev križanke štev. 24

Vodoravno: 1. rips; stog. — 2. al'; kar; dr. — 3. Gandi. — 4. borza; vez. — 5. obod; pard. — 6. jaz; pengi. — 7. dleta. — 8. in; ose; oj. — 9. kost; rane.

Navpično: 1. razbojnik. — 2. il; oba; no. — 3. grozd. — 4. skaza; Lot. — 5. Ana; pes. — 6. srd; Peter. — 7. Ivana. — 8. od; erg; on. — 9. grozdičje (pravilno: grozdjiče).

---

pod nedolžnim imenom »enotnega bloka delovnega ljudstva«. Dotlej še nemaskirani komunisti dobe tako vse mandate.

Od oddanih glasov je dobil »enotni blok« 91 %; 9 % volivcev je oddalo prečrtane ali zamazane glasovnice. Komunisti, zastopani dotlej z 38 mandati, so s 446 poslanci dobili vse tri parlamente v svoje roke.

3. dejanje

Cirkus v parlamentu

Še na večer volivne nedelje, po objavi prvih delnih izidov, so nastale po vseh mestih divje demonstracije. Opazilo se je, da so se jih udeležili tudi ljudje, ki se poprej nikoli niso marksistično udeistvovali. Na večjih trgih so nastopali govorniki, ki so vpili v noč, da je »ljudstvo šele v zaščiti sovjetskega orožja moglo prvič pokazati svoje pravo mišljenje«.

Največja demonstracija te vrste je bila prihodnji dan dopoldne v prestolnici. Iz predmestij so se valili tisoči z rdečimi zastavami v vladni okraj. Šele ko je čelo demonstrantov dospelo na trg pred ministrstvi, je prezident izvedel, da je notranji minister kljub splošni prepovedi sprevodov na svojo roko dovolil te demonstracije. Nadalje je notranji minister priporočil prezidentu, naj se prikaže na balkonu. Ko je bil trg poln ljudi, med katerimi je bilo vse polno ogromnih transparentov z napisi »Hočemo sovjetsko republiko!« in ko so to začele vpiti med petjem internacionale tudi množice v zboru, je stopil stari mož na balkon. Tu in tam so se oglasili žvižgi, posamezniki so vzklikali socialnemu ministru, drugi so hrumeli: »Odstopite!«

Odločen, da doseže jasnost, je prezident povabil k sebi posebnega odposlanca SSSR, skrivnostnega vljudnega gospoda iz Moskve.

»Ali je namera Sovjetske zveze anektirati državo v nasprotju z danimi obljubami?« je vprašal prezident.

»Sovjetska zveza na to niti ne misli!« je odgovoril vljudni gospod iz Moskve. »Niej so vse imperialistične tendence tuje.«

»In ta demonstracija?« je želel vedeti prezident.

»Ah,« je odgovoril gospod iz Moskve, »to je vendar samo izraz ljudske volje. Če je ljudstvo sito meščanskega režima, tega vendar ni kriva Sovjetska zveza!«

Prezident ni rekel ničesar več.

»V ostalem,« je dodal gospod iz Moskve, »dokazuje vendar jasno volivni izid, kako ljudstvo misli. Volitve so se vendar izvršile ob spoštovanju vseh demokratskih načel in zakonov — saj je to gospod prezident sam večkrat izjavil.«

Vljudni gospod iz Moskve se je priklonil in odšel.

19. julija: Hitler ponudi poslednjič Angliji roko.

21. julija: Novi, komunistični parlamenti Litve, Letonske in Estonske izglasujejo na svoji otvoritveni seji sovjetsko ustavo, pristop k SSSR in formalno podržavljenje bank, tovarn in drugih podjetij, dejansko pa odpravo sleherne zasebne gospodarske iniciative, t. j. ukinitev privatne lastnine.

21. julija so se sestali vsi trije parlamenti na otvoritveno sejo. Dvorane so bili okrasili z rdečimi zastavami in z amblemi s srpom in kladivom. V ložah so sedeli tuji diplomati. V začetku zasedanja je predlagal socialni minister, naj vlada zaprosi za sprejem v državno zvezo SSSR. Predlog je bil soglasno sprejet.

4. dejanje

Luč z vzhoda

Gospod A. je imel čevljarsko delavnico in trgovino s čevlji z dvema izložbenima oknoma. Začel je bil s skromno popravljalnico, žena je pa nosila strankam čevlje na dom. Ker je delal spretno in čedno, je s časom začel dobivati naročila za čevlje po meri in si pridobil v svojem okraju dober sloves. Zadovoljeval se je z majhnim dobičkom in tako je šlo počasi, a stalno navzgor. Najel je pomočnika, s časom še dva. S prihranki si je nabavil boljše orodje in tako je bil na konju. Po 25letnem trudu je šivalo in zbijalo v njegovi delavnici osem pomočnikov in vajencev, v lokalu sta pa stregli dve prodajalki.

Tri dni po sprejetju zakona, ki je proglasil vso zemljiško posest in veliko industrijo za »last ljudstva«, sta stopila v trgovino dva moža. Prvi je nosil aktovko pod pazduho, drugi je bil pa v zamaščeni obleki z mornarsko čepico na glavi. Tujec z aktovko je potegnil iz nje natipkano polo: »Po odredbi ljudskega komisariata za gospodarstvo je vaše podjetje nacionalizirano in preide z vsem živim in mrtvim inventarjem v posest delovnega ljudstva. Ali bodo vaši plačilni zaostanki priznani ali pa smatrani za vaš privatni dolg, boste izvedeli po pregledu knjig. Zdaj lahko greste. To je tovariš Z., novi vodja obrata.«

In pokazal je na spremljevalca z mornarsko čepico. Gospodu A. je bilo, kakor da je treščilo vanj. Končno je izdavil: »To vendar ne more biti res, jaz nisem kapitalist ne veleindustrijec, to sem s svojim delom sam ustvaril, sem čevljar po poklicu — sem ljudski komisar je izjavil, da ostane pošteno pridobljena lastnina nedotaknjena — prepričajte se, do zadnje pare je vse pošteno zasluženo.«

»Ne govorite toliko,« je rekel tujec z aktovko. »Tukaj je dokument. Vi imate 10 nameščencev in delavcev, torej ste izkoriščevalec.«

Uro nato je stal gospod A. na cesti in strmel v svojo trgovino. Skoraj 60letni starec je izgledal, kakor da ga bo vsak čas zadela kap.

Tako se je zgodilo v teh dneh tisočem v vseh mestih. Upanje optimistov, da bodo sovjeti pojem »posedujočega razreda« raztegnili le na velekapitaliste, se ni uresničilo. Razen bank, tovarn, ladjedelnic in trgovskih družb so razlastili tudi imetnike trgovin z živili, tekstilnih trgovin, drogerij, gostiln, kinov, prevozništev itd. Krog razlaščenih se je širil od dne do dne.

24. julija: Sumner Welles, državni podtajnik Združenih držav, ki takrat še niso bile v vojni, izjavi, da Washington ne priizna priključitve treh baltskih držav k Sovjetski zvezi, »ker se je priključitev izvršila nasilno«. Britanska vlada, po katastrofi Francije bolj kakor kdaj navezana na dobre odnose z Moskvo, ne izjavi uradno, da priključitve ne priizna. Diplomatski zastopniki Litve, Letonske in Estonske ostanejo na svojih mestih v Londonu in Washingtonu. Nemčija, takrat še zaveznica SSSR, lojalno molči, čeprav je očitno, da je sovjetski sunek v Baltik naperjen proti njej. Njeno stališče je tem težje, ker je večina njene vojske zaposlena na zahodu.

A tudi pripadniki delovnega razreda, delavci in nameščenci so prišli ob svoje prihranke. Že takoj po volitvah je vlada proglasila zaporo vseh bančnih in hranilniških vlog. Zdaj je svet ljudskih komisarjev nepričakovano izdal odredbo o razveljavljenju vseh dotedanjih državnih bankovcev in o uvedbi sovjetskega rublja kot edinega plačilnega sredstva. Zamenjava ni bila dopustna.

Omenjeni gospod A. je imel s svojo rodbino, ženo in dvema sinovoma, štirisobno stanovanje. Ko je slišal v radiu, da bo zasega hišne posesti prinesla konec najemnega oderuštva in uvedla »socialno ureditev stanovanjskega vprašanja«, je videl, da je tudi zadnje, kar je imel, izgubljeno. Ni se motil. Nova ureditev je obstajala v uvedbi sovjetskega najemninskega zakona, ki načelno dovoljuje vsaki osebi samo 9 m² stanovanja in 2 m² stranskih prostorov. Za »politične funkcionarje, specialiste in osebe javnega življenja« so mogli krajevni komunistični odbori dovoliti izjemo. Ker je gospod A. pripadal k »nekdanjim« in ga tudi niso šteli med »ročne delavce proletarskega izvora«, čeprav je bil čevljar kakor še njegov oče, se je moral izseliti. Ostal je na cesti.

Nobeden »nekdanjih« ni mogel dobiti drugačne zaposlitve kakor ročno delo neizučenega delavca. Nešteta gospodinjstva so takrat čez noč prenehala. Pohištvo, preproge, srebrnina, slike in porcelan so romali za smešne cene v »nacionalizirane« starinarne. V prosta stanovanja meščanov je pa drla še zmerom človeška reka z vzhoda: instruktorji, komisarji in sovjetski oficirji.

2. avgusta: Vrhovni sovjet proglasi priključitev Besarabije k Sovjetski zvezi.

3. avgusta: Vrhovni sovjet ugodi »prošnji« Litve in jo sprejme v SSSR.

5. avgusta: Vrhovni sovjet ugodi »prošnji« Letonske in jo sprejme v SSSR.

6. avgusta: Vrhovni sovjet ugodi »prošnji« Estonske in jo sprejme v SSSR.

Medtem sta bila socialni in zunanji minister odpotovala v Moskvo, da »prineseta krmarju usode svetovnega proletariata, tovarišu Stalinu gorečo željo delovnega ljudstva«, da bi se smelo priključiti Sovjetski zvezi.

Drugi dan se je sestal vrhovni svet Sovjetske zveze, kateremu je zunanji komisar predložil prošnjo za sprejem. Sovjetski zastopniki so bili seveda soglasno za sprejem. Nato je delegat Baškirske unije izpregovoril pozdravne besede, s katerimi je čestital prebivalstvu države, da bo moglo biti zdaj »v enakopravnosti deležno blagoslova in napredka socialistične izgradnje«. Doma so pa izjavili socialni ministri v parlamentu, da je sovjetska ustava stopila v veljavo.

Od vkorakanja sovjetskih čet je bilo minilo točno 50 dni.

*

Kmetje v Baltiku niso marali komunizma. Sovjeti so to vedeli, saj so imeli dovolj izkušenj doma. Zato so hiteli zatrjevati, da uvedba kolektivizma in kolhozovstva ne pride v poštev, »razen če to kmetje sami žele«.

Kmetje seveda niso želeli. Kljub temu so morali oddati državi velik del svoje zemlje. Vzeli so jim tam, kjer je bila izguba zanje najobčutnejša. Tako so n. pr. živinorejci izgubili najboljše pašnike, hkrati so jim pa naložili, da ne smejo zmanjšati števila živine.

Da se razumemo: tako se je zgodilo z malim in srednjim kmetom. Veleposestniki so seveda pri priči izgubili vse.

5. dejanje

In zavladal je raj na zemlji...

Še so obstajale frizerske delavnice, pekarne, trafike, mesarije in nekaj rokodelskih malih obratov z enim ali dvema nameščencema. Po »likvidaciji« večjih podjetij so tvorili zdaj ti obrati gornjo mejo zasebne lastnine.

MED TRNJEM IN CVETJEM

* LJUBEZENSKI ROMAN V DVEH DELIH *

»Žal ne bo mogoče, ker papa ne bo hotel sodelovati. Čisto zanorjen je vanjo. Sicer bi bilo prav lahko, zelo lahko, le če bi ti hotela. Prav za prav nisem jaz sama zasnovala tega načrta. Razodela mi ga je Anette. Tako preprosto bi bilo. Sonja ne bi smela nikoli več od tu. Odpustiti bi morali prej vso služinčad: Antonea, Jeanneo in kuharico. To so edini ljudje, ki Sonjo dobro poznajo. Od onih ljudi, ki so nas kdaj videli zunaj na sprehodih, ne ve nihče, katera je moja hči in katera nečakinja. Celo zdravnik, ki včasih obišče papana, ne ve, ali si ti Vera ali Sonja. Za vse to sem skrbela že več let. Ves ta čas se že ukvarjava z Anetto s tem načrtom. Gospodična Berndtova je v Kaliforniji in se ne bo nikoli več vrnila sem. Vse je v redu, vse bi bilo mogoče izvesti. Služinčadi bi našla sama nove službe v primernem oddaljenem mestu. Le Anette bi ostala sama v gradu s Sonjo, katero bi potem izdajali za Vero. Ta Vera bi bilo duševno zmedena in bi jo bilo zaradi tega stalno držati zaprto. Anette bi bila njena čuvajka in strežnica. Ona bi poskrbela za to, da ne bi prišla nikoli več z nobenim človekom v stik. Tako bi postala ti za vselej Sonja Bregantova in bogata dedinja. Nihče ne bi spoznal zamenjave. Obe sta plavolasi, obe imata modre oči, enako postavo in vse sorodniške skupnosti. Mimo tega sta tudi skoraj enako stari. Ti bi postala na ta način celo še leto mlajša, kar bi ti bilo le v korist.«

»Toda Sonja sama?« je vsa vznemirjena od nepričakovanega načrta vzkliknila Vera.

»Sonja bi se morala vdati v misel, da je Vera, če ne bi hotela priti v blaznico. Da, sama bi morala trditi, da je Vera,« je dejala mati in njen obraz je bil spačen od zlobe, v kateri se je odkrivala vsa brezsrčnost njenih davnih prednikov, ki se za svoje koristi niso nikoli bali nobenih zločinskih dejanj.

»Tega ne bi nikoli storila,« je prepričevalno rekla Vera.

»In četudi ne!« je vzkliknila mati. »Čez zidove, ki obdajajo graščino, ne bi nikdar več prišla. Glavno bi bilo, da bi svet verjel, da si res ti Sonja. Sonja je že skoraj štirinajst let pri nas in ves ta čas je niso videli niti njen oče niti ostali znanci iz domovine. Kako naj bi potem spoznali zamenjavo? Vse bi pa bilo treba seveda še čisto natanko določiti z Anetto, ki mi je tako zvesta, da bi postala v najino korist tudi morilka, če bi bilo treba.«

Mati in hči sta se nekaj trenutkov zrli s plamtečimi očmi. Šele čez čas je rekla Vera:

»In če bi se stric nekega dne le izmislil in prišel sem?«

»To se ne bo zgodilo,« je odgovorila mati. »Če bi jo želel kdaj videti, bi jo bil že davno poklical domov. Sklenil je, da ne sme v domovino vse tako dolgo, dokler on ne umre. Šele potem ji bo tudi pripadla dediščina. Vidiš torej, da je stvar zelo preprosta — samo če ne bi bilo papana.«

»Da, papa ne bi tega nikoli dovolil,« je rekla Vera.

»In ti?« je vprašala mati.

»Ne bi se branila; kljub vsemu ne. Mimo tega bi bilo vse to čisto v redu. Sonja itak nima nobene pravice do dediščine Bregantovih. Svojo vlogo bi nedvomno dobro igrala. Bilo bi prav zanimivo. Čez noč bi spet obogateli. Jaz bi seveda zahtevala, da me ti povsod spremljaš in se nikoli ne bi hotela ločiti od svoje drage »tete Lydije«. Kakšna škoda, da papa ni za ta načrt!«

Mati in hči sta še dolgo razpravljali o tem načrtu, določujoč vse podrobnosti, ki bi jih bilo treba upoštevati. Vse to njuno razpravljanje se je sicer zdelo le kot sanjarjenje, toda v njunih podzavestnih globinah je dobivalo vedno bolj podobo resnega načrta, ki ga je treba tako ali drugače, toda na vsak način uresničiti.

Ob vsakem dogodku, ki se je poslej dogodil na gradu, sta se gospa Bregantova in Vera vpraševali, ali bo v korist ali v škodo njunim namenom. Pri vsem tem se pa niti zavedali nista, da je njun načrt zločinski. Nasprotno, bili sta celo prepričani, da imata do tega vso pravico, kajti krivično bi bilo le, če bi »bastardinja« dobila zapuščino Frana Breganta. Pa tudi tega se nista zavedali, da sta gradili ves svoj zasnutek pred vsem na rodbinsko podobnost med Sonjo in Vero in sta tako torej priznavali, da Sonja le ne more biti hči nekoga drugega in je torej njen oče vendar Fran Breganf.

Lojze Bregant ni vedel o teh načrtih svoje žene in hčere ničesar. Pa tudi njegova bolehnost mu ni dopuščala, brigati se kdo ve koliko za stvari, ki so se dogajale okoli njega. Zdravnik ga je moral vedno češče obiskovati, a pomagati mu ni mogel veliko. Tako se je pričel počasi sprijaznjevati z mislijo, da se bo njegovo življenje izteklo preden bi bilo treba. Sam se smrti ni bal, bal pa se je za nadaljnjo usodo svojih, najbolj pa za Sonjo. Dobro se je zavedal, kakšno bi postalo njeno življenje ob teti in sestrični, če bi on nanagloma umrl. Tako mu je prizadevala Sonja več skrbi kakor Vera. Žena in hči bi se mogli skromno še dalje preživljati od dohodkov graščine, razen tega je pa sklenil kljub vsemu napisati svojemu bratrancu Franu pismo, ki naj bi mu bilo dostavljeno po njegovi smrti, v katerem bi ga poprosil, naj še nadalje ne pozabi na svoji francoski sorodnici. Vendar se je moral vedno znova vpraševati, kaj bo s Sonjo, če umre.

Že večkrat je sklenil upreti se Franovi volji in napisati mu o Sonji več kakor mu je bilo dovoljeno. Zlasti se mu je zdelo, da je njegova dolžnost sporočiti mu, da postaja dekle od dne do dne bolj njemu podobna. Prav za prav, si je dejal, bi bil moral že davno storiti tako, a njegova volja je bila za tako dejanje prešibka. Morda se je pa malo bal tudi tega, da bi bratranec potem poklical Sonjo domov, njegova družina je pa bila navezana na od Sonje izvirajoče dohodke in on sam si ni več mogel zamišljati življenja v bretonski samoti brez nje, kajti čimbolj sta se mu žena in hči odtujevali, tembolj je občutil potrebo po vezeh, ki so ga vezale s Sonjo. Te sebičnosti se je dobro zavedal in bilo ga je sram, a njegova neodločnost mu je branila, da bi storil končni korak. Šele tedaj, ko je začutil, da se njegova bolezen naglo razrašča, se je odločil, da bo pisal bratrancu v Ljubljano.

XXIV.

Nekega dne je ležal Lojze Bregant na ležalnem stolu v parku. Sonja je sedela zraven njega in mu čitala iz neke knjige. Sam je bil že preveč slaboten, da bi se bil mogel česar koli lotiti. Le s težavo je še hodil na kratke sprehode po parku. Svojega konja je bil že davno prodal. Izkupiček je šel za nujna popravila na strehi najemnikovega poslopja in za Lydijine in Verine obleke. Zdravnika je bil odslovil, ko mu je povedal, da za njegovo bolezen ni uspešnega zdravila. S tem si je hotel prihraniti še te izdatke.

Tako je bil Lojze Bregant popolnoma sprijaznjen z mislijo, da so njegovi dnevi šteti. Vendar še ni vedel, koliko mu jih je še usojenih, ko je spet pričel premišljevati o svojih dolžnostih do Sonje. Ko mu je zdaj brala iz knjige, jo je neprenehoma opazoval s svojimi trudnimi in medlimi očmi. Da, iz nekdanjega lepega dekletca je nastala zrela krasotica, in Lojzeta Breganta je skoraj zapekla vest, da ni še ničesar storil, da bi jo vrnil očetu. Če on umre, mora Sonja tako z gradu. Če je oče nikakor noče domov, potem ji mora preskrbeti bivanje kje drugje v svetu, na vsak način pa daleč proč od Lydije in Vere. To mu je postalo tedaj popolnoma jasno. Zato je sklenil takoj pisati svojemu bratrancu. Z vso prepričevalnostjo mu bo dokazoval, da je Sonja njegova resnična hči.

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

Sonja ni ničesar slutila o stričevem premišljevanju in o njegovem končnem sklepu. Pa saj tudi ne bi bila verjela, da bi se moglo še kdaj spremeniti. V zadnjem času se je vedno bolj vdajala v prepričanje, da je za vedno izgnana iz rodnega doma. Bolj ko vse drugo jo je zato mučil strah, da bi stric res umrl. Kaj bo potem. Kako naj živi brez njega med teto in sestrično? Ne, tega ne bi zmogla. Prevzemal jo je vedno večji strah in nazadnje se ni mogla več premagovati.

Premišljevala je o skrivnostih ozadje svojega življenja. Kaj je zagrešila, da je oče ne mara, da ji nikoli v vseh tislih letih ni niti enkrat samkrat pisal in da tudi ona ne sme pisati njemu? Kaj se skriva za tem. Zdaj ni bila več otrok, da bi se mogla zadovoljevati s praznimi tolažbami in lažnimi odgovori. O, nič več ni verjela, da je mati odšla v kraje, od koder ni poti vrnitve. Njen odhod je moral prikrivati nekaj čisto drugega. In da je sama v resnici le izgnanka od doma, je tudi dvomila. Toda zakaj?

Že večkrat se je je polotila silna želja, pisati očetu, čeprav ji je bilo to prepovedano. Toda kako naj spravi pismo z gradu na pošto, ne da bi kdo za to izvedel? Z gradu je šla le poredkoma in še takrat vedno v spremstvu tete in Vere. V zadnjem času pa celo na sprehode v kočiji ni več hotela z njima in onidve sta bili še zadovoljni, da sta ostali sami. Nekaj časa je premišljevala, da bi zaprosila katerega izmed služinčadi, da ji pismo odda, toda še pravočasno je uganila, da tega nihče ne bi storil brez tetine odobritve.

V svoji stiski se je nazadnje odločila zaprositi za dovoljenje strica Lojzeta, vendar ni imela poguma, izreči mu te prošnje. Kljub temu je prav tisti dan v parku neprenehoma mislila na to, in ko je brala iz knjige, so blodile njene misli vse drugod kakor tam, kjer bi bile morale. Ko je pa nehala brati, je zbrala vso svojo moč in dejala:

»Ali te smem nekaj prositi, striček; nekaj, kar že dolgo, dolgo nameravam?«

»To je velika posebnost, da me nečesa prosiš, Sonja,« je rekel stric. »Povej mi le; upam da ne bo nič takega, česar ne bi mogel storiti.«

»Prosila bi te rada za dovoljenje, da pišem svojemu očetu,« je spregovorila naglo z vso voljo odločnosti.

»Kako si se tega domislila?« je vzkliknil stric v vidni zadregi. »Saj vendar veš, da tvoj oče tega ne želi, ker je... ker je... pač preveč zaposlen.«

»Toliko časa bo vendar imel, da bo prebral eno edino moje pismo,« je rekla Sonja in se vzravnala. »Ti si me vedno odpravljal s tolažili in izgovori. Morda sem ti kdaj verjela, toda sem že preveč odrasla, da ne bi sama slutila, kako se za vsem tem skriva nekaj čisto drugega. Zato hočem brez ovinkov izvedeti, kaj je vzrok, da me je moj oče izgnal iz svojega doma, zakaj plačuje tu zame vzdrževalnino, se pa zame pri vsem tem sploh nikoli ne zmeni. Že davno nisem več naiven otrok, ki bi ga bilo mogoče slepiti s pravljicami. Če mi ti ne moreš ali ne smeš povedati, potem bom zaprosila očeta samega, da mi jo razodene. Hočem vedeti, kaj sem zagrešila, da ne smem domov? Najprej ste mi dejali, da se bom vrnila, ko bo končana moja vzgoja. Gospodična Berndtova je odpotovala od tu že skoraj pred štirimi leti, sama se bližam dvajsetemu letu in sem dovolj zrela in razumna, da ne bi povzročala svojemu očetu napotje v domači hiši. Nekje mora biti tudi v Ljubljani kak kotiček, kjer bi našla svoj prostor. Ne morem si pomagati, stric Lojze, toda vedno sem bolj in bolj prepričana, da mora obstajati med mojim očetom in med menoj neka skrivnost. Prav tako mislim, da ti dobro veš, kakšna je tista skrivnost, samo da mi je ne moreš ali ne smeš razodeti. Prav zato te prosim, dovoli mi, da sama pišem očetu!«

Sonja je govorila bolj razburjeno, kakor je bila njena navada in v njenih lepih očeh je gorel čudan plamen vzviharjenih notranjih čustvovanj. Lojze Bregant je tedaj prvič opazil, kako se v tem ognju njena lepota še stopnjuje in kako nemogoče je, da bi še dalje govoril z njo kakor z otrokom. Zato se je vzravnal v naslanjaču, prijel Sonjo za roko in ji dejal:

»Razumem te popolnoma, draga Sonja, toda zavezati sem se moral s častno besedo, da o tem s teboj ne bom govoril. Vendar sem prav prejle, ko si ti čitala, premišljeval o tem, da napišem tvojemu očetu pismo, v katerem ga bom zaprosil za tvoj odpoklic domov.«

»Kako žalostno,« je vzkliknila Sonja, »da je treba za tako dovoljenje sploh šele prositi!«

»Seveda je žalostno,« je pritrdil stric, »in prav nič več ti nočem tajiti, da tiči za vsem res neka skrivnost, katere ti ne smem razkriti. Sam uvidevam, da ti tega ni več mogoče tajiti. Vendar te prosim, počakaj še malo! Obljubljam ti, da bom takoj pisal tvojemu očetu in terjal od njega, da se vsa zadeva razjasni, četudi ti ne bi dovolil, vrniti se domov. Počakala bova na odgovor. Če moje pismo ne bi doseglo svojega namena, potem ti bom mirno dovolil, da se še sama obrneš na očeta.«

Sonja je zavzdihnila in ga pogledala s široko razprtimi očmi. Potem je dejala z zadrževanim glasom:

»Počakala bom, stric Lojze. Toda veš, kaj se mi često dozdeva, da sem tu ujetnica.«

»Kako si moreš to misliti?« se je začudil Bregant.

»Ali ti je res tako nerazumljivo?« ga je vprašala. »Nikoli ne pridem onstran teh zidov in nihče ne pride k meni. Če pride najemnik, me nažene teta v mojo sobo, če se prikaže zdravnik — saj se le poredkoma — mu spet ne smem pred oči. Celo s služinčadjo ne smem govoriti. Nikomur ne smem in ne morem pisati. Ali ni to ujetništvo?«

»Nesmiselnost!« je vzkliknil stric. »Če se ti zdi, da si ti ujetnica, potem smo vsi tu ujetniki. Da je tu dolgočasno vem, kolikokrat sta mi to povedali že Lydija in Vera, toda jetnišnica ta graščina vendarle ni. In ti se je boš prej rešila, kakor Vera.«

»Saj nisem mislila tako,« je odgovorila Sonja. »Meni ni prav nič do družbe in veseljačenja, samo resnico bi nazadnje rada izvedela.«

»Nu, dobro,« je dejal stric. »To se bo zgodilo. Napisal bom tvojemu očetu pismo in ga še danes odposlal. Si zadovoljna?«

»Sem,« je pritrdila.

(Dalje prihodnjič.)

Ker je bilo pa njihovo število še preveliko, jih niso proglašali za kapitaliste ali buržuje. Pač pa so začeli časopisi — izhajati so smeli seveda samo komunistični — razlagati, da je »meščanska razredna država« te male lastnike, ne da bi bili sami opazili, docela pokvarila, ker posnemajo kapitalistične šege in metode. Njihova dolžnost je, da odvržejo te verige in skupaj s svojimi tovariši, t. j. z nameščenci, stvorijo socialistično obratno obliko »artel«. Ni dolgo trajalo, ko je naraščajoči pritisk izsilil to artelizacijo.

To se je videlo zelo preprosto: Dotedanji lastnik je podal izjavo, da svoj obrat z vsem inventarjem vred izpremeni v artel, s čimer so postali njegovi prejšnji nameščenci solastniki. V primeru njegove smrti zapade obrat državi. On in njegovi pomočniki naj bi v bodoče imeli enake dohodke.

Ta predlog so nameščenci skraja ugodno sprejeli, ker so si obetali višje prejemke. Toda kaj kmalu se je pokazalo, da ti mali obrati nazadujejo, zakaj odpadel je odločilni moment njihove eksistence, iniciativa lastnika, ki je delal prej iz osebne vneme, da bi preskrbel svoje otroke, sebi in ženi pa zagotovil preskrbo za starost. Tako so tudi arteli hitro postajali godni za popolno razlastitev.

Obrazi ljudi so postajali kakor odlitki mask. Hlinili so ravnodušje, da skrijejo strah, ki jih je grabil za vrat. Ostalo je le še življenje kot posledna lastnina. Ali je vsaj ta varna? Mar niso že zaprli celo štirinajstletne šolarje, ker so peli nekdanjo narodno himno? Nihče, niti starši niso vedeli, kam so jih odpravili tajinstveno nastopajoči komisarji. Mar ni brez sledu izginil celo nekdanji državni predsednik, potem ko je baje nastopil »znanstveno potovanje« po SSSR?

Časopisi so pri sleherni priložnosti poudarjali »demokratski značaj sovjetskega sistema« in se najrajši sklicevali na to, da se režim ni dotaknil verske svobode.

Res je, cerkve so ostale. Toda davčne stopnje za verske občine so bile najvišje, pri splošni revščini torej nezmogljive. Že čez nekaj mesecev so prešle nekatere cerkve zaradi davčnih zaostankov v last države. Razen tega je bilo »versko vplivanje na mladino« pod strogo kaznijo prepovedano.

Drugo merilo je veljalo za sinagoge. Te so bile kot »ustanove narodne manjšine Židov« oproščene vseh davkov in so svobodno delovale naprej.

Epilog

Šlo je nevzdržno svojo pot. Zastraženi, nasproti prejšnjim najbolšim prijateljem nezaupljivi ljudje so obupavali nad svojo usodo. Iz njih so se dvigale one lastnosti, ki jih je bila tisočletna vzgoja zatrla ali vsaj omilila. Vsi primitivni instinkti so udarjali na dan, hinavstvo, pohlepnost, hudobija. Čemu neki naj bi bila morala še potrebna?

Zdaj šele so ljudje videli, v kakšni strahotni zmoti so bili, ko so se še nekaj tednov poprej tolažili, češ, »saj ne bo tako hudo«.

Sledile so deportacije. Tisoče in desettisoče inteligence in meščanstva, a s časom tudi čedalje več kmetskega prebivalstva so odpeljali v Sibirijo ali bogve kam; nihče ni več vedel zanje, nihče se ni več oglasil. Teror je postajal od dne do dne hujši, od dne do dne neznosnejši.

Dokler ni nekega dne prišla odrešitev in so se ljudje zavedeli, da so spet ljudje:

22. junija 1941: Hitler izda proglas, da je napovedal Sovjetski zvezi vojno.

25. junija: Nemške čete zavzamejo Kovno in Vilno v Litvi.

1. julija: Nemške čete zavzamejo Rigo v Letonski.

18. avgusta: Nemške čete zavzamejo Narvo v Estonski.

Ali je po vsem tem čudno, da je visoko kulturno in civilizirano ljudstvo, ki je 22 let živelo v svobodi, sprejelo nemškega okupatorja kot odrešitelja?

HUMOR

Zavaroval se je

»Zakaj je pa tvoj stric, tedaj ko se je izselil v Ameriko, pustil svojo ženo doma?«

»Zato, da se mu ne bi po domu stožilo.«

Zloba

»Kaj so pa vaši prijatelji naredili, ko so videli, da ste v vodo padli?«

»Veste kaj? Kos mila so vrgli za menoj.«

Slaba stran

»Zdaj ste že dve leti v pokoju,« pravi Gobov Mirko nekemu upokojenemu gospodu. »Ali se kaj dobro počutite?«

»Vse bi bilo v redu,« pravi upokojenec, »samo dopustov mi manjka«.

Pijančeva logika

Star prijatelj dobre kapljice sedi pri poliču vina in modruje sam pri sebi:

»Ali bi ga popil še četrt litra ali ne? Glava pravi ne, želodec pa da. Glava je pametnejša ko želodec. A pametnejši odneha. Gospodična natakarica, še četrt litra.«

Lep sprejem

»Kako te je pa žena snoči sprejela, ko si pijan prišel domov?«

»Rože mi je metala v glavo.«

»Zakaj si pa potem ves črn?«

»Zato, ker jih ni vzela iz lončkov.«

Hibe

Žena: »No, kako je bilo pri pojedini?«

Mož: »Če bi bilo vino tako staro, kakor kokoš in kokoš tako debela ko gospodinja, bi bilo vse dobro.«

Pameten mož

Mož in žena stojita pred zlatarjevo prodajalno in žena pokaže na neko zapestnico, rekoč:

»Ko bi imela tole zapestnico, si ne bi ničesar na svetu več želela.«

»Mož: »Potem kar hitro odhitiva dalje. Samo pomisli, kako mora biti človeku pusto živeti, če nima nobenih želja več.«

Prijaznost

»Dejal sem ji, da je skoraj v vsaki družini kakšen tepec.«

»In kaj je ona na to odgovorila?«

»Vprašala me je, če sem edinec.«

Dobra vzgoja

Jakec stoji pred kipom Venere, jo kritično opazuje in naposled vpraša:

»Mamica, zakaj pa ta ženska nima rok?«

»Ker si je zmerom nohte grizla,« ga pouči mati.

Več jezikov

»Kajne, tvoja žena govori več jezikov?«

»Ne samo, da jih govori. Včasih se mi celo zdi, da jih ima več.«

Podjetni snubec

»Glejte, gospa. Vi žalujete za svojim pokojnim možem, jaz pa za svojo ženo. Ali ne bi bilo bolje, da bi odslej skupaj žalovala.«

Dvojna nesreča

Tašča: »Pomisli, dvojnico imam.«

Zet: »Za božjo voljo, še to povrhu.«

Izdajalski oglas

Čopova zaročenka je zelo ljubosumna. Lepega dne vsa razburjena prihiti k svojemu zaročencu in mu v eni sapi očita:

»Zdaj šele vem, kako sebičen si. V časopis si dal oglas: Iščem nekadilko za ženo'.«

Dokaz

Sodnik: »Ali lahko dokažete, da vas je tale mož okradel. Ali je morda kateri izmed pri njem najdenih predmetov vaš?«

Tožnik: »Da, tale robec.«

Sodnik: »To ni nikakšen dokaz. Takšen robec imam tudi jaz.«

Tožnik: »Že mogoče, saj sta mi bila dva ukradena.«

Ne more vedeti

Zdravnik: »Gospa, ali so bolečine prejšnjo noč spet nastopile?«

Pacientka: »Ne vem, sem vso noč trdno spala.«

Sopotnik

»To pijačo mi je dala moja zaročenka s seboj,« pripoveduje gospod Dreta svojemu sopotniku in krepko potegne iz steklenice. »Dejala je, naj se pri vsakem požirku nanjo spomnim.«

»Ali je pijača dobra?« vpraša Dretov sopotnik. »Dovolite, da se še jaz malo spomnim vaše zaročenke.«

Nadobudni visokošolec

Profesor med razlago zapazi, kako eden izmed slušateljev spi in ga opomni, rekoč:

»Med razlago pa vendar ne boste spali.«

»Pač,« odvrne slušatelj, »prav lahko bi spal, samo če bi nekoliko tiše govorili.«

Logika

»Kaj bi rekli, če bi vas zdaj poljubil?«

»Prav nič, saj vendar ne bi mogla govoriti.«

Težak je

»Moj sin je po operaciji slepiča shujšal za šest kil.«

»Vraga, kdo bi si mislil, da je ta spak tako težak.«

Okrepite se za jesen in zimo

Ko sem zadnjič neki svoji znanki priporočila jutrnjo gimnastiko, me je presečeno pogledala, potem pa zamahnila z roko, rekoč:

»Zato vendar nimam časa! Da bi si pa zaradi telovadbe pritrgala spanje, mi še na misel ne pride. Vse prerada spim in mi je zmerom prekratka noč.«

Tako je pač zmerom v življenju. Za stvari, ki so sicer koristne, a se moramo zaradi njih nekoliko prikrajšati v užitkih, nimamo nikdar časa. Tako zmerom znova odlašamo s krpanjem nogavic, pisanjem pisem in predvsem z gimnastiko. Za zunanji videz, to se pravi za nego obraza že še najdemo tistih nekaj prepotrebnih minut. Dobro se zavedamo, da se kljub vsemu moramo napudrati, nardečiti ustnice in pološčiti nohte, a globlje potrebe tjavdan prezremo. Da je naš zunanji videz odvisen od notranjega ustroja in notranjega zdravja vsega našega telesa, zaradi lenobe in malomarnosti kaj radi pozabimo.

Zdaj ko stopamo jeseni nasproti, kar nas nemilo spomni na zimo, bi morale še posebno postati pozorne na zdravje svojega telesa in njegovo utrjenost za zimo. To pa najlaže in najceneje dosežemo z vsakodnevno jutrnjo gimnastiko, ki ne stane nič denarja, zahteva pa samo nekoliko dobre volje. Ne bodite takšne, kakor moja znanka, ki si nikakor ne more utrgati tistih bore nekaj minut pri spanju! S tem škodujete svojemu zdravju in malo skrbite za svojo mladostno svežost. Tistih pet minut spanja vam ne bo prav nič manjkalo, zato se boste pa ves dan počutile čvrste in sveže.

Takoj ko se prebudite, se dodobra pretegnite ,potem odgrnite odejo in še nekaj trenutkov poležite. Nato vstanite, stopite k oknu, in nekajkrat globoko vdihnite sveži jutrnji zrak. Če imate balkon, stopite takoj ko vstanete nanj, saj je tam zrak še bolj osvežujoč, ko pri oknu.

Vaša druga jutrnja pot naj bo v kopalnico. Tam si najprej temeljito oščetkajte lase, potem se pa umijte do pasu. To vas bo temeljito osvežilo in na mah ne boste prav nič več zaspani. Če mogoče se umijte najprej v topli, potem pa še v mrzli vodi, ker bo to dobro delo vašemu krvnemu obtoku.

Iz kopalnice pojdite nazaj v sobo, razdenite posteljo in zložite odejo na odprto okno ali na balkon. Pri tem se boste morali nekajkrat temeljito prikloniti, se spet vzravnati in globoko dihati.

Po tem svojem tretjem opravilu se oblecite in dokončno počesajte. Lase česajte tako, da imate glavo sklonjeno in česete lase v nasprotni smeri, kakor navadno leže. Šele potem si končno uredite pričesko. Pri oblačenju mislite na to, da vsako kretnjo izvedete čim bolj graciozno in lahkotno. Če se boste pozorneje opazovale, boste ugotovile, da pri tem naredite nešteto gibov, ki bi jih tudi lahko uvrstili v gimnastične vaje.

Na poti v službo ne hitite in ne bodite živčni. Ne izberite najkrajšo, temveč najlepšo pot in globoko dihajte. Pot v službo vas mora okrepiti in osvežiti za delo čez dan.

(Ti trije modeli so risani izrečno za »Družinski tednik« in niso bili še objavljeni)

Za prve jesenske dni ali poletna jutra si lahko ukrojite eno izmed gornjih treh praktičnih oblek, ki se vsaki postavi lepo podajo. Prva je iz temnorjavega blaga, krilo je nagubano. Pas, ovratnik in rob na rokavih so pa iz belega blaga. Druga obleka je iz peščenorumenega platna, ovratnik ima obliko šala, krilo ima pa spredaj in zadaj gubo. Tretja obleka je posebno primerna za mlada dekleta. Sešita je iz temnomodrega blaga. Krilo ima dve gubi. Obleko poživlja bel pas, ovratnik in robovi na rokavih.

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Piškoti za dojenčke

Dobro mešaj, da se speni 10 dkg sladkorja, 1 rumenjak in ščepec soli. Z to počasi vsipaj zavitek kakšnega pudinga (najboljši je malinov puding) in pol pecilnega praška. Ko je dobro premešano prilivaj počasi toliko tople vode, da postane zmes tekoča. Nato dodajaj izmenično žlico stolčenega beljaka in žlico moke; moke dodaj po potrebi nekoliko več, da lahko ugneš testo, ki ga potem pustiš počivati 10 minut. Testo potem razvaljaj, izreži oblike in speci. Piškoti so zelo trhki in imajo okus, kot bi bili iz smetane.

Z. B.

Omaka iz kumar in buč

Naribaj 1 kg buč, 1 kg kumar in 1 veliko čebulo in čez nekaj časa dobro ožmi. Napravi na maščobi svetlo prepečenje, stresi vanj ožete kumare in buče, jih še malo prepraži, dodaj pol kozarca kisa, malo paradižnika in kunine. Posebej skuhaj približno 1 kg krompirja, ga pretlači kot za pire, dolaj k omaki in zalivaj po potrebi s krompirjevo vodo, v kateri se je kuhal krompir. Tako si prihraniš sol. Omaka je zelo okusna in izdatna. Poleg serviraj makarone, žgance, najboljši pa je riž.

I. Š.

*

Honorar za objavljeni recept dvignete lahko takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinskega tednika«, Kotiček za praktične gospodinje, Ljubljana, Poštni predal 253.

Kakšno polt imate?

Koža živi, kakor živijo tudi vsi drugi organi v našem telesu. V njej se venomer tvorijo nove stanice in izpodrivajo stare, da odpadejo. Ta proces novega porajanja stanic odloča o trajanju mladosti in o nastanku starosti. Približno okrog pet in tridesetega leta se proces presnavljanja kože začne nekoliko počasneje vršiti, koža ni več tako elastična in znojnice se razširijo. Pri nekaterih ženskah nastopi to počasnejše presnavljanje kože prej, pri nekaterih pa nekoliko kasneje. Z njim vred nastopi v začetku komaj opazno, potem pa čedalje bolj vidno staranje. Pri štiridesetih letih postane proces novega porajanja stanic še nekoliko počasnejši.

Kako dolgo se presnavljanje kože v redu vrši, je predvsem odvisno od našega zdravja. Seveda k temu mnogo pripomore tudi nega polti, ki mora biti vsaki koži primerna. Zato moramo najprej ugotoviti, kakšno kožo prav za prav imamo.

Ali imate suho ali mastno polt? Morda si tega vprašanja še nikdar niste dali. In vendar je najbolj potrebno, da to veste. Poglejte se v povečevalno srcalo. Če vidite, da ima vaša koža velike razširjene znojnice z zajedalci in se vam koža po vsem obrazu, predvsem pa po nosu, močno sveti, potem ste lahko prepričani, da imate mastno polt. Če imate pa zmerom suho kožo in se vam večkrat lušči, potem imate zanesljivo suho polt.

Suho polt je mnogo težavneje negovati, ko mastno. Takšno kožo ne smemo umivati v prevroči vodi, ker postane sicer še bolj suha, prav tako jo ne smemo drgniti z ledom, ne smemo delati parnih kopeli in jo ne smemo umivati s pretrdo vodo. Ženske s suho poltjo bi se morale zmerom umivati z deževnico, ali pa bi morale trdi vodi dodajati boraks, da bi se omehčala.

Suha polt se posebno rada zgodaj guba in ji moramo zato stalno dovajati dovolj maščobe. Posebno mesta okrog oči so zelo občutljiva in se okrog njih najprej narede mnogoštevilne majhne gubice. Ta mesta moramo še posebno dobro namastiti vsak večer s kremo.

Ženske z mastno poltjo imajo sicer glede gub manj skrbi, pritožujejo se pa navadno zaradi nečistoče, zajedavcev in mozoljev, ki v premastni polti zaradi razširjenih znojnic stalno nastajajo. Zato morajo svoji mastni polti stalno odvzemati naravno mast in jo nadomeščati z umetno. Umivati morajo svoj obraz v topli vodi, večkrat delati parne kopeli in se veliko sončiti, pozimi pa obsevati z višinskim soncem.

Premastna ali presuha polt ima vselej svoj vzrok v celotnem telesnem zdravju. Presuho polt imajo navadno ženske, katerih telo vsebuje premalo maščobe. Mastno polt pa navadno one, ki se živčno preveč naprezajo, so slabokrvne ali pa njihove notranje žleze napak delujejo. V vsakem takšnem primeru je najboljše vprašati za svet zdravnika, ki bo natanko lahko povedal, kako se morate v poedinih primerih negovati. Vsaka polt namreč potrebuje svojo nego. Tudi tu namreč velja staro pravilo: ni vse za vsako.

Vsestranska uporaba škarij

Rezanje blaga je velike važnosti, tako velike, da si morebiti niti ne mislite. Blago namreč ne sme biti nikjer zarezano, odrezati ga moramo prav, ne premalo ne preveč.

Dandanes si že marsikatera praktična gospodinja sama ukroji obleko s pomočjo krojev, ki jih za malo denarja kupi. Posebno kroji še prav pridejo onim gospodinjam, ki imajo otroke. Te bi morale vedeti vsaj nekaj osnovnih pravil za krojenje, oziroma za pravilno rezanje blaga. Preden začnemo blago rezati, ga moramo dobro premeriti in nani s kredo zaznamovati šive. Če je blago enkrat zarezano, ga ni moči več popraviti, zato morate prej dobro premisliti, ga premeriti ter zaznamovati s kredo, potem šele rezati. Majna površnost, ki jo pri krojenju zagrešite, vas utegne drago stati in vam skaziti vso obleko.

Škarje je pa moči tudi drugje s pridom uporabiti. Morda si niti ne mislite, kako vse splošno uporabne so. Škarje so na primer uporabne za deljenje ribe, striženje zelenjave in cvetnih stebelc, za čiščenje solate in celo za čiščenje gob.

V vsaki hiši mora biti nekaj vrst škarij. Ene velike za striženje debelega sukna, srednje za striženje tankih tvarin in za perilo, ter majhne za vezenje. Za striženje nohtov moramo uporabljati posebne škarje, prav tako tudi za striženje papirja. Če za to dvoje uporabljamo navadne škarje, recimo one za striženje blaga, se nam utegne zgoditi, da se nam bodo pokvarile in jih potem za nobeno delo ne bomo mogli več uporabljati.

Priborimo si zdravje

Kako se izognemo vsakdanjim nevšečnostim

Le malo je ljudi, ki bi bili venomer zdravi in ne bi nikdar tožili, da jih kaj boli. Vse te bolezni, skoraj da niso bolezni, a vendar zmanjšujejo delovno moč, slabe voljo in krepe nejevoljo. Glavoboli, razne kožne bolezni, težave v želodcu in še mnogo drugih malenkosti, ki nekatere ljudi skoraj venomer mučijo, imajo navadno svoj vzrok v slabi prebavi in nepravilni hrani. Iz prvotno neznanih obolenj pa se lahko pozneje razvijejo hujša, tako na primer žolčni kamni, migrena, protin. Zato moramo paziti, da se tem neznatnim obolenjem izognemo, da tako preprečimo hujše.

Glavobol muči navadno one, ki trpe za zaprtostjo in za preobilico sečne kisline. Ti ljudje morajo predvsem jesti veliko zelenjave in sadja, ne smejo piti nobenega alkohola, kisa in ostrih začimb, pa tudi kaditi nikakor ne smejo. Če se bodo ravnali po teh nasvetih bo glavobol skoraj zanesljivo ponehal.

Nespečnost nima vselej vzroka v dnevnih skrbeh in duševnih težavah, pogosto človek trpi zaradi te nevšečnosti zaradi preobteženega želodca, ali zato, ker ima preveč želodčne kisline. V tem primeru mu seveda nobeno

uspavalo ali gimnastika ne pomagata. Bolezen mora zdraviti v jedru. Takoj mora opustiti vsa dražila, ne sme piti, kaditi pa tudi močno začinjenih jedi ne sme jesti. Najboljše v tem primeru je, da se posvetuje z zdravnikom, ki mu bo o zdravljenju želodca dal natančnejša navodila.

Lišaji in mozolji dokazujejo, da ima oni, ki se mu venomer delajo, nečisto kri. Tudi ti morajo predvsem skrbeti za redno prebavo, zato, da se veliko gibajo na svežem zraku in se veliko kopljejo. Posebno izprehodi po gozdu pomagajo. Tako se pljuča naužijejo svežega gozdnega zraka in kri se počasi izčisti.

Vsakdo, ki trpi za takšno malenkostno nevšečnostjo naj se pa zaveda, da ta nevšečnost morda le ni tako majhna, kakor misli in utegne imeti zaradi njih še velike težave. V primeru, da takšna malenkostna bolezen dolgo traja, je najboljše, da vpraša za nasvet zdravnika, ki bo ugotovil, ali ni bolezen globljega značaja in jo je treba zdraviti drugače.

Pripravite rokavice

Morda ste tudi ve zdaj v lepih sončnih dneh pregledale garderobo svojih rokavic in ugotovile, da bi jih bilo dobro očistiti in tako pripraviti za bližajočo se jesen, ko boste tako že imele dovolj dela s pripravo drugih stvari. Seveda morate pa za vsako vrsto roka-

Moda in tudi zdravje zahtevata zdravo, športno zagorelo polt. Dosežete jo le s kremo
EVA CRÈME DU VISAGE JOUR
Dobi se v vseh boljših strokovnih trgovinah

vic vedeti, kako jo je treba negovati, da bo ostala dolgo lepa in bo dolgo videti ko nova.

Svetle rokavice iz jelenje ali svinjske kože lahko perete v mrzli milnici. Po pranju jih zavijte v bel robec in položite v senco, da se tam posuše. Rokavice iz jelenje kože morate potem, ko ste jih že izplaknile, še enkrat namiliti od vseh strani in tako namiliene pustiti, da se posuše. Tako dobi usnje maščobo in se lepše ohrani. Rokavice iz svinjske kože morate pa potem, ko ste jih izplaknile, odrgniti s suho krpo, da se nekoliko osuše, sicer ostanejo madeži na njih.

Preden se rokavice popolnoma posuše, jih oblečite, da se nekoliko raztegnejo. Najboljše je pač, če imate aparat za raztegovanje. Seveda morate biti pri tem pazljive. Mokre rokavice se namreč kaj rade strgajo.

Temne rokavice rajši ne perite v vodi, ker prav rade oblede in izgube svojo prvotno barvo. Očistite jih rajši s kakšnim pripomočkom za čiščenje madežev. Posebno lepo jih pa lahko očistite z bencinom.

Svetle »glacé« rokavice po čiščenju z bencinom ali kakšnim drugim čistilnim pripomočkom posujte s smukcem, ker se bodo le tako lepo svetile in ostale mehke.

Temne »glacé« rokavice očistite prav tako kakor svetle, samo da jih po čiščenju ne posujte s smukcem tem-

več jih na mestih, kjer so obledele, namažite s kremo za čevlje. Kremo morate posebno dobro vtreti, potem pa rokavice z mehko krpo zdrgniti, tako da z nio ne boste pomazali predmetov, ki jih boste prijemali.

Nega nosu

Malo ljudi je, ki bi imeli vsaj glede notranjega ustroja, pravilen nos. Ker je pa nos v našem življenju važen, celo zelo važen organ, saj s pomočjo njega dihamo, moramo nani posebno paziti.

Že majhne otroke moramo vaditi k temu, da nikakor ne vtikajo s prsti po nosu, ker je to zelo nevarno in lahko povzroči infekcije, poleg tega pa tudi posebno lepo ni. Otrok si s stalnim vrtanjem po nosu lahko skazi obliko nosu in tako tudi ves obraz. Matere bi morale otroka učiti tudi pravilnega vsekovanja. Vsekujejo naj si zmerom vsako nosnico posebej in to z rahlim pritiskom, ker jim sicer prav lahko poči ena izmed nežnih krvnih žilic v nosu in otrok bo začel krvaveti.

Ljudje, ki imajo rdeč nos, nikdar ne smejo čitati tako, da v postelji leže na trebuhu. Tako namreč postane nos še bolj zabuhel.

Takoj ko čutite, da težko dihate a temu ni vzrok prehoden nahod, pojdite k zdravniku, ki vas bo pregledal, če nimate morda v nosu polipov ali pa kakšnih drugih izrastkov. Takšne nevšečnosti je moči v začetku takoj odpraviti, pozneje, ko je obolenje že zastarelo, pa utegne biti operacija nevarna in mučna. Zato morajo matere posebno pri otrocih paziti na to, ali težko dihajo, zaradi zamašenega nosu ne morejo spati, ali pa celo ponoči smrče.

Posebno nevarno je puliti iz nosa dlačice. Če vas že motijo, pojdite k zdravniku, ki vam jih bo odstranil tako, da se ne boste okužili. Tudi mozoljev in zajedalcev na nosu nikar ne iztiskajte, ker si tako prav lahko nakoplješ za vse življenje neprijetno rdečico, ki jo boste potem le z veliko težavo odpravili. Koža na nosu je namreč bolj občutljiva ko na ostalih delih obraza.

Smrčanje je za vsakogar neprijetno, posebno pa je neokusno za mlade dekle. Temu je največkrat vzrok kroničen prehlad, ali kakšna druga malenkostna okvara v nosu, včasih pa tudi preslabo prezračena soba, prepoln želodec, ali pa ležanje na levi strani telesa. Kdor bi se rad odvadil smrčanja, naj po možnosti leži zmerom na desni strani telesa, tako bo imel najmanj možnosti za smrčanje.

ŽENSKI RAZGOVORI

Gdč. J. K. Tožite, da se poleti kar venomer potite po obrazu in vam zato noben puder ne drži. Vprašujete, kako bi to nadležno potenje odpravili.

Vašemu prehudemu potenju je vzrok nepravilna nega obraza. Poskusite z izmeničnimi toplimi in mrzlimi kopelmi. Pomakajte vsak dan vsaj enkrat obraz najprej v vročo, potem pa v mrzlo vodo, pa boste že po nekaj dneh opazili, da se ne potite več tako močno. Pudrajte se tako, da na kremo najprej uporabljate bel puder, šele potem barvastega. Tako boste dalj časa imeli medlo polt.

Ga. K. A. Vprašujete, ali je kumarična voda res zdravilna in jo smete uporabljati pri nečisti in pegasti polti.

Kumarična voda je izredno dober domač lepotilni pripomoček. Kozmetiki jo posebno priporočajo za zdravljenje pegaste polti. Pa tudi sicer vam prav gotovo ne bo škodovala, temveč kvečjemu koristila. Kumarična voda pa ne sme biti slana in morate kumarice brez pomoči soli toliko časa ožemati, da odteče iz nje voda. Slana voda namreč kožo preveč suši. To vodo lahko konzervirate tudi za zimo. Dobro jo morate precediti, da ne ostanejo v njej peške, potem ji pa dodati malo alkohola, pa se bo držala vse do pomladi. Z njo si potem pozimi obraz dvakrat na teden natrite, pa ne boste dobili mozoljev, ki se pozimi tako radi narede.

Ga. B. G. Tožite, da imate po naravi iksaste noge in ste zato zelo nesrečni. Ker predpisuje moda zdaj kratka krila, pride ta vaša hiba še posebno do veljave. Kako bi jo kar najbolj zakrili?

Iksastih nog ni mogoče popraviti z nikakšno telovadbo, niti z masažo.

KRZNENE PLAŠČE
lisičje boe, dobro ohranjene, kupuje
Krznarstvo Rot, Mestni trg 5
Sprejem samo dopoldne. Vhod skozi vežo

Prikrijete jih pa lahko tako, da ne nosite pretirano kratkih kril in imate zmerom pokrita kolena. Tako iksasta oblika ne bo tako prišla do veljave.

Gdč. T. P. Pravite, da ste stari komaj sedemnajst let, a imate že uvelo in nečisto polt.

Pri teh letih skoraj ne morem verjeti, da bi imeli uvelo polt. Najbrže je vaša polt videti uvela samo zaradi zajedalcev in mozoljev, sicer bi bila pa prav gotovo mladostno napeta. V teh letih mozolji niso redkost. Kako jih zdravimo, smo v našem listu že večkrat pisali. Predvsem pazite na redno prebavo in na čistočo. Za umivanje ne uporabljajte mila, temveč zmerom samo mehko izmenično vročo in mrzlo vodo, ki bo znojnice zaprla. Pudra nikar ne uporabljajte, ker tako mozolje le še pospešujete. Vsekako bo pa vaša nevšečnost z leti minila. Pri dvajsetih letih že ne prej, se boste prav gotovo lahko pohvalili, da imate lepo kožo.

Herausgeber: K. Bratuša, Journalist; verantwortlicher Redakteur: H. Kern, Journalist; Druckerei: Merkur, A. G. in Ljubljana; für die Druckerei verantwortlich: O. Mihalek — alle in Ljubljana. — Izdaja: K. Bratuša, novinar; odgovarja H. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.